

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN,
21 MAART 1900.

**HET KOLONIAAL BELANG IS EEN
ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG.**

Abonnementsprijs per jaar:

□	Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
□	Voor Oost-Indië en het Buitenland	" 4.—
□	Afzonderlijke nummers	" 0.05

Prijs der Advertentiën:

□	Per regel	f 0.15
□	Bij plaatsing van 500 regels	" 0.12 1/2
□	" " " 1000 "	" 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

□ Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat. □

□ Voor Advertentiën tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO”, AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, Telefoon 4424, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Verzoek om steun. — Indische Kunstnijverheid. — Perskroniek. — Uit de O.-I. Mail. — West-Indië. — Feuilleton. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van Vreemde Koloniën. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Ingezonden. — Lees-tafels. — Mededeelingen. — Offic. Berichten. — Errata.

Het Hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indië onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verlenen van onderlinge hulp, warme belangstelling en liefde te kweken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt als minimum f2.— 's jaars (voor Indië en het buitenland minstens f2.50). *) Zij die f5.— of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f100.—, zijn donateur(trice). Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het Koloniaal Weekblad toegezonden.

*) Zie inteken-biljet op de achterzijde van den Omslag. Verzoeken dit ingevuld te zenden aan het adres van den Secretaris van het Hoofdbestuur E. van Assen, Heulstraat 17, Den Haag.

De Vereeniging „Oost en West” telt o.m.:

Een Informatie-Bureau van het Hoofdbestuur,

(Secretaris J. L. van Gennep),

dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 10—12 en 2—4 u., ten kantore Heulstraat 17, 1ste verdieping.

Doel: Aan hen, die zich voor staats- en particuliere betrekkingen wenschen te bekwamen, daartoe den weg te wijzen en tevens aan Indische ondernemingen, maatschappijen en genootschappen de gelegenheid te bieden zich voor het verkrijgen van werkrachten aan te melden.

Een Studie-Commissie van het Hoofdbestuur.

Doel: Uitoefenen van toezicht op de opvoeding en de studie der in Nederland vertoevende jongelieden, afkomstig uit de Nederlandsche Koloniën, hun hulp en bijstand te verlenen en hun verblijf in Nederland zoo aangenaam en zoo vruchtbaar mogelijk te maken.

Secretaris E. van Assen, dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 9—12 uur te spreken ten Kantore Heulstraat 17, 2e Verdieping.

Een Informatiebureau van de Afdeeling 's-Gravenhage.

Doel: Het geven van inlichtingen omtrent opvoeding, onderwijs, huisvesting, inrichting enz. Bureau Laan van Meerdervoort 195, van 10—12 en 2—4 uur.

Secretaris de heer G. C. A. De Witt, wonende Reinkenstraat 6, tot wien men zich ook kan wenden om hulp voor werkzoekenden.

Verzoek om geldelijken steun voor de studie van een verdienstelijk jongeling.

Het bestuur van de Vereeniging „Oost en West” doet een krachtig beroep op den weldadigheidszin en de offervaardigheid van de leden der vereeniging, ten behoeve van een jongeling van Indische afkomst, die na voorbereidende studiën in zijn geboorteland op 17-jarigen leeftijd werd toegelaten tot de 5e klasse van een gymnasium hier te lande, het daarop volgend jaar met goeden uitslag het staatsexamen voor toelating tot een der hogescholen heeft afgelegd en die thans in de rechten wenschte te studeeren.

Het zou ten zeerste te betreuren zijn, als deze jongeling, die, ook volgens de verklaring van zijn leermeesters, door zijn buitengewoon goede geestvermogens en grooten werklust bij voortgezette studie een schoone toekomst tegemoet gaat, aan zijn verlangen geen gevolg zou kunnen geven, doordat zijn ouders en aanverwanten niet in staat zijn de kosten aan de studie verbonden, ten volle te dragen.

Een som van f600 ineens zal vermoedelijk toereikend zijn om in het te kort te voorzien, daar naar alle waarschijnlijkheid deze jongeling na een éénjarig verblijf aan de universiteit verder uit een studiebeurs zal kunnen worden ondersteund.

Menschenvrienden, steunt dezen jongeling en zendt uwe bijdragen aan den secretaris onzer vereeniging, den heer E. van Assen.

Mocht de totaal gevorderde som overschreden worden, dan zal het overblijvend bedrag worden gestort in het studiefonds voor onbemiddelde leerlingen.

(Voor de tot heden ontvangen gelden zie onder de Mededeelingen pag. 8. Nog een goede honderd gulden komt er te kort.)

Indische Kunstnijverheid.

De Nieuwe Rotterd. Courant schreef verleden week in haar rubriek „Letteren en Kunst” onder bovenstaand hoofd zeer waardeerd over hetgeen er thans in het tentoonstellings- en verkooplokaal Heulstraat 19, Den Haag, te zien is. Wij laten het stuk hier in zijn geheel volgen, tevens als een opwekking tot een bezoek, ook met het oog op het Kerstfeest.

„In Boeatan is weer veel moois op Indisch gebied te vinden. Allereerst koperwerk van Djokja. Daaronder een sigarenbeker, die werkelijk goed afgewerkt is, slechts het nadeel heeft iets te zwaar te zijn. Van Soerabaja een kempoe van gepousseerd koper, die eveneens zeer zuiver afgewerkt is. Dat zijn heugelijke teekenen, nu men ginds gaat begrijpen, dat ook de techniek, het nuchtere handwerk, moet verzorgd worden en dat alle versiering waardeloos wordt, zoo men dit ééne vergeet. Waartoe deze Javaansche kopertechniek in staat geweest is, toont een antieke, geelkoperen schaal van gepous-

seerd metaal. De wand is dun zonder te licht te zijn, de vorm is beschaafd, mooi in profiel. En geheel deze schaal met goed sluitende deksel is overvloedig bedekt met geciseleerde versiering, met rankend ornament, dat we van de mooie batik kennen. Daartusschen kleine wajangfiguren, geestig in verschijning en handig in het ornament gekomponceerd. Het mooi van deze versiering wordt bevorderd door het subtiel ciseleeren; het is alles voorzichtig ingeslagen, de grove, iets te diepe lijnen, die het latere werk veelal ontsieren, zijn hier niet te vinden en deze zoo gelukte ciseleering is alleen mogelijk geweest, doordat het voorwerp vóór de versiering goed bewerkt en gepolijst is geweest.

Van de Batak's knap gietwerk, breede, massieve ringen en eigenaardige tabaksdoosjes, die, ondanks het primitieve in uitvoering, toch een buitengewone bekooring geven.

Nieuw is hier het koperwerk uit Bandjermasin. Meestal handig in elkaar gezet met veel à jour werk versierd. Doch het mist de mooie kleur van het Javaansche en het heeft iets droogs in doen.

Het batikwerk onder de leiding van Duero op Java vervaardigd, heeft reeds menige afkeuring moeten ondervinden. De Indische dames, die alleen maar weten wat Indisch is of niet, keuren het af, omdat het niet gelijk is aan den bekenden batik-trant. Of het ook mooi is, laat hen koud.

Deze kwestie bewijst alweer, hoe 'n lastig vraagstuk elke bevordering eener Indische kunst is. Want het is waar, deze batiks lijken niet geheel op het bekende batikwerk. Maar is dat te vermijden? Nu het gebleken is, dat de groote gebatikte lappen, de saroeng's en slendang's, vrijwel onverkoopbaar zijn, omdat ze lastig in ons Europeesch interieur te gebruiken zijn, nu staat men voor de keus, de Indische kunst te laten afsterven of haar door het vinden van nieuwe wegen nieuw leven te geven. Daarbij moet voorzichtig gehandeld worden, maar toch is ook een kleinzielig conservatisme niet op zijn plaats.

De Javaansche batikkunst bedekt de groote doeken met gelijkmatig ornament, dat door kleurige deelen en groote motieven levendig werkt. Op dit versieren van groote vakken baseert het Javaansche ornament en nu is het toch voor elken ornamentkenner duidelijk, dat men bij het versieren van kleiner en anders gevormde vlakken moet afwijken.

Iets anders is onmogelijk! En nu heeft Duero met zijn Javaansche motieven uiterst handig vlakversieringen ontworpen, die voor den gegeven vorm passen. Daaronder zijn heele mooie dingen en het mooi zijn moet toch het zwaarste in de weegschaal zijn.

Anders is het met het verven. Afgezien van de vierkanten op hoofddoeken en de ruiten op slendang's zijn er op Javaansche batik's weinig onver-sierde deelen te vinden. Vandaar, dat feilen in het

verven niet opvallen! De genoemde grootere vlakken worden bovendien donker met indigo geverfd of met rood en beide procedés bieden weinig bezwaren. Maar nu DuCro gaat werken met grootere blanke partijen in andere kleuren, komt het gebrekkige in de Javaansche ververij weer te duidelijk uit.

Simpel werk geven halskettingen te zien. Ze zijn vervaardigd van Coix-pitten (saga), het eeuwenoud gebruikt materiaal voor versieringen in Indië, vooral in het Oostelijk deel. Nu komen ze hier, die nuchtere vruchtenpitten, waarmee de bruine Papoea-vrouwen zich zoo lang getooid hebben. Tusschen de grijs gevulde pitjes fonkeren kleine, koperen kraaltjes, die het primitief materiaal verheffen met een pittig lichten. Zoo zijn deze halskettingen geworden een zeer mooi geheel, dat het voordeel heeft een weinig kostbaar te zijn.

Reeds meermaken hebben we in „Boeatan” mooie gegevens gevonden, die en musea en literatuur ons onthielden. Nu verrasten ons een aantal bamboe-kokers uit de Padangsche Bovenlanden. En dit waren niet de bekende, met toempals besneden kokers, neen, volmaakt andere. De vorm is van grof bamboe zonder bewerkt deksel. De versiering bestaat uit een vulling van het cilindrische vlak of het is in drie banden verdeeld, die horizontaal om den koker loopen. Het goed gesneden ornament is à la Timor met zwarte was ingewreven en herinnert onmiddellijk aan den gebruikelijken stijl in het Maleische deel van Borneo. De gelijkenis is zoo sterk, dat men zonder de herkomst te weten, dadelijk Borneo zou noemen. Hoogst karakteristiek is ook de fondvulling met fijne arceering in verschillende richting, een werkwijze, die weer in Centraal-Borneo in bamboesnijwerk een hoogtepunt vindt.

In dit voorjaar kwamen onverwacht uit Centraal-Celebes een aantal bamboe-kokers met schitterend snijwerk ons verrassen. Nu komen deze kokers uit Sumatra, zoo allerbelangrijkst door hun overeenkomst met Borneo, weer getuigen van den ongemeenen rijkdom, daar ginds in Indië op ontginning wacht.”

Het is een verblijvend teeken, dat van verschillende kanten in den laatsten tijd getuigd wordt, hoe de belangstelling voor Ned.-Indië in het algemeen, en ook voor het Inlandsch bondwerk in het bijzonder, merkbaar is toegenomen.

PERSKRONIEK.

INHOUD: De *Nieuwe Rotterdamse Courant* over het houden van een Koloniale Tentoonstelling te Amsterdam in 1913. — *Het Algemeen Handelsblad* over hetzelfde onderwerp. — De heer Ch. Boissevain in *Het Alg. Handelsblad* over opwekking van belangstelling voor Indië bij de Nederlandsche jeugd.

De bekende Amsterdamsche correspondent van de *Nieuwe Rotterdamse Courant*, schrijvende over de plannen om in 1913 te Amsterdam een koloniale tentoonstelling te houden, zegt daarover o. m.:

„Dat Nederland den tijd gekomen acht om zich als koloniale mogendheid weer eens door een tentoonstelling aan de wereld te doen kennen — die gedachte moet aan ieder welgevallig zijn.

Maar er is immers iets in voorbereiding, ter verwezenlijking op grootsche wijze van dit sympathieke denkbeeld? Zal de stichting van het Koloniaal Instituut niet in elk opzicht beantwoorden aan wat in deze richting den hoogsten wensch bevredigen kan?

Maar om in deze te komen tot een stichting, inderdaad in staat de wereld eerbied in te boezemen voor het kleine land, dat in Oost en West een zoo ontzaglijk gebied van werkzaamheid omvadent en op dat gebied met eer zich handhaaft, daartoe zullen groote offers noodig zijn. Het milioen, door het comité van voorbereiding tezaam gebracht, is slechts een eerste gift. Ik durf de som niet begrooten, die vereischt wordt om een instituut in het leven te roepen, zijn bestemming waardig en op stevige grondslagen gevestigd ook voor de toekomst.

Zou het nu niet getuigen van echt nationalen zin, of zelfs maar van gewoon redelijk inzicht, als wij alle gedachte, alle liefde concentreerden op de totstandkoming van bedoeld instituut, met verdaging van onze koloniale tentoonstellingsplannen tot een betere gelegenheid? Voor het openingsjaar van het Vredespaleis is immers te 's-Gravenhage zelf een tentoonstelling ontworpen, een tentoonstelling van landbouw, gewijd dus aan werken bij uitnemendheid

des vredes, een tentoonstelling, die, zal ze den vreemdeling inderdaad een indrukwekkend beeld geven van wat onze natie, dank zij vooral haar herleeft energie en wetenschappelijken zin in de laatste tientallen jaren, op het gebied van inheemsche culturen, veeteelt, zuivelproductie, enz. enz., beteekent, groote offers vragen zal aan geld en werkkraft.

Vat men later de plannen op tot een koloniale tentoonstelling, dan zal het gebouw van het Instituut zelf de kern te vormen hebben van de expositie, de hoofdattractie zijn en in zijn monumentaliteit in veel krachtiger taal, dat het schijnwezen van bepleisterde, barokke, tijdelijke expositiegebouwen dit vermag, de beteekenis verkondigen van de gewesten van overzee, die op het gebied van zeevaart, handel, wetenschappelijk en beschavingspionierschap, van ons land zoozeer de glorie verhoogden.

Van zulk een tentoonstelling, die van binnen naar buiten uitgroeit, die niet kunstmatig opgezet, maar om zoo te zeggen normaal geboren wordt, uit de opzet van het Instituut zich als vrijelijk ontwikkeld heeft, kan bij voorbaat het welslagen verzekerd worden geacht. En Amsterdam — mogen wij hopen — zal den vreemdeling dan tevens het verhoogd aanzien van de stad, dat thans in haar historisch hoofdplein een zóó sjofele vertooning maakt, het bewijs leveren van een levenskracht, die naar vernieuwing streeft.

Vooreerst hebben wij al onze krachten samen te trekken op de grootsche stichting, waarmede een schuld is af te doen van dankbaarheid voor wat onze natie zich verplicht te rekenen heeft aan glorie, die sinds eeuwen uit de landen van overzee op haar is afgestraald.”

Over hetzelfde onderwerp — een koloniale tentoonstelling — schrijft *Het Alg. Handelsbl.*:

„Wij moeten thans even terugkomen op de tentoonstelling, in 1906 door de Vereeniging „Oost en West”, afdeling Amsterdam, in het Stedelijk Museum alhier gehouden. Die tentoonstelling is een bijzonder succes geweest en destijds bestond bij allen, die bij deze expositie van Indische voortbrengselen betrokken waren, de idée, dat zij tot eene groote tentoonstelling van Indische voortbrengselen leiden moest.

Het spreekt derhalve vanzelf, dat in de kringen van „Oost en West” met ongewone belangstelling kennis genomen is van plannen hier ter stede, om tot het houden van een koloniale tentoonstelling te geraken. Men meent er uit te mogen afleiden, dat thans de geschikte tijd aangebroken is om de tentoonstellingsidé te helpen verwezenlijken. En in de laatste vergadering van het hoofdbestuur bracht een bestuurslid van de Amsterdamsche afdeling de zaak ter sprake, waarop de voorzitter zijn medewerking toezegde om naar samenwerking te trachten.”

In een *Van Dag tot Dag* schrijft de heer Boissevain:

„Ons trof in de *Times* de opmerking, welke het groote *City*-blad maakte naar aanleiding van het bezoek, dat, indien onze wenschen in vervulling gaan, koning George en de koningin van Engeland a.s. zomer aan onze Koningin zullen brengen.

De *Times* wees op het belang van de vriendschappelijke betrekkingen tusschen Engeland en Nederland... „ook omdat Nederland een wereldmacht is door zijn overzeesche bezittingen.”

Leermeesters van Holland, vertelt dat bij deze gelegenheid nog eens aan uw leerlingen. Laat hen toch begrijpen, welk groot Rijk Tropisch Nederland is, hoe wij een heldentaak te vervullen hebben in Indië, waar zoo groote roeping de onze is. Leert hun Indië kennen op school en geeft hun zelfvertrouwen door niet voornamelijk te critiseeren onze zwakheden, onze fouten, aldaar begaan, maar door hun te doen zien en beseffen, welke groote dingen wij daar gedaan hebben; ook hoeveel wij daar nog vermogen, als ieder jongeling, die naar Indië gaat, gevoelt dat van het karakter, het zedelijk gedrag, de liefde voor gerechtigheid der heerschers over niet-christelijke volken afhangt of het goed zal gaan in Indisch Nederland.

Wij hebben daartoe in de eerste plaats in Nederland meer kennis noodig van Indië. Daarom verheugde mij zoo het begin der uitgave van het groote boek over Indië, dat die kennis degelijk en in behagelijken vorm onder elks bereik zal brengen.

Maar er is meer noodig.

Speciale inrichting tot het vervaardigen van **Overhemden en Ondergoederen**, naar maat of volgens model.

G. Lörker

DEN HAAG, Hoogstraat 32-32a.

Breng een **BEZOEK** aan
BOEATAN
Heulstraat 19, Den Haag.

Wij, die zestig jaar geleden naar school gingen, hoorden zoo goed als niets over Indië op school en zelfs nu is het nog niet zooals het behoort te zijn.

Met een zeer bekwaam hoofdofficier onzer Kon. Nederl. Marine, die Indië goed kent en lief heeft, had ik eenige dagen geleden dienaangaande een gesprek, waarvan ik iets wil mededeelen. Hij merkte op, dat Indië in onze onderwijs-programma's niet de plaats inneemt die het toekomt.

„Wat ik zou willen bereiken,” zeide hij, „is dat ieder Nederlandsche jongeling bij het verlaten der voorbereidingsscholen voor H. O. en der middelbare scholen had leeren kennen de beteekenis van Indië voor Nederland in den tegenwoordigen tijd, en de beteekenis die Indië voor Nederland heeft in de geschiedenis. Indië gaat zeer prat op zijn economische beteekenis en wij op onze politieke beteekenis; maar wij moeten de economische beteekenis van Indië even goed kennen als Indië zelf.

Ik geloof, dat dit alleen bereikt kan worden door studie, maar die studie moet vroeg beginnen en daarbij moet Indië bepaald in de ondertwijs-programma's genoemd worden, zoodat op de leerlingen de indruk gemaakt wordt, dat Indië een afzonderlijk onderwerp van studie is en niet zoo maar onder Nederland's aardrijkskunde kan meegenomen worden.”

Hiermede ben ik het zóó ten volle eens, dat ik door aanhaling der woorden nog eens wijs op de groote noodzakelijkheid om onze kennis van Indië te vermeerderen en intens te maken.”

Uit de O.-I. Mail.

Cholera. Volgens de jongste berichten werd Semarang half Nov. jl. voor de vijfde maal wegens cholera besmet verklaard. Elders op Java schijnt de ziekte zich gelukkig niet uit te breiden.

In verband met de reis van den Duitschen Kroonprins en diens gemalin, die begin Maart a.s. te Batavia zouden kunnen zijn, lezen wij in de Indische bladen, welke de Ost-Asiat, Lloyd overgeseind krijgen, het bericht, dat dit bezoek niet zal doorgaan, wanneer de cholera nog op Java mocht heerschen, doch dat het er nu wel naar uitziet, dat men tegen dien tijd van de plaag bevrijd zal zijn.

Betreffende de inenting tegen de cholera meldt de *Preanger-Bode*:

„Toont het Soerabajasch publiek zich onverschillig tegenover cholera-inenting, het Bandoengsche daarentegen is van geestdrift daarvoor vervuld.

Het heeft storm geloopt. De civiel geneesheer was van 11 uur tot half één in touw, waarna de dokter-djawa den arbeid overnam. Ruim driehonderd personen hebben zich laten behandelen. Er waren ditmaal ook vele gewone kampong-menschen onder. Overigens leerlingen van de school voor inlandsche ambtenaren op Tegallega. Die hebben natuurlijk een wenk gekregen, evenals de leerlingen van de

Europeesche tweede school, waarvan er almede verscheidenen aanwezig waren. Het vertrouwen in het middel schijnt er dus wel te wezen.

Uit Centraal-Celebes. De correspondent van Midden-Celebes van het Soer. H. blad schrijft d.d. 29 October:

„De cholera heeft hare intrede gedaan in Donggala. Er hebben zich 28 gevallen voorgedaan, waarvan 20 met doodelijken afloop.

Alle maatregelen zijn genomen, opdat de ziekte zich niet verder zal verspreiden. De prauwenvaart tusschen Donggala en Paloe is gestaakt, terwijl de grens der beide onderafdeelingen bewaakt wordt door militaire en bevolkingspatrouilles, zoodat ook over land geen verkeer kan plaats hebben. 't Is te hopen, dat het door deze maatregelen gelukken zal de verbreiding der ziekte te voorkomen.

Den 26en October j.l. kwamen de brigades maréchaussée, onder bevel van den kapitein Boonstra v. Heerdt, na een vijftigdaagschen tocht weer in hun tijdelijk garnizoen te Paloe terug.

Behalve een paar zwaar gewonden, waarmee het op den dag van vertrek naar het hospitaal te Makassar vrij goed ging, hadden wij aan onzen kant een doode te betreuen, die hier met de gebruikelijke militaire honneurs werd begraven.

Thans staat eene tocht van vijf maanden naar de zuidelijke grensstreken op het program en hoewel de troep nog niet volkomen uitgerust is van haar laatste tocht, zal het vertrek plaats hebben, zoodra zich in de buurt één verdacht cholera-geval voordoet.

Eenige dagen geleden had eene patrouille eene onaangename ontmoeting met eenige goedgezinde bergbewoners uit Koelawie.

Dezen hadden op de pasar te Paloe hunne inkopen gedaan en op den terugweg naar Koelawie bivakkeerden zij gedurende den nacht op den grooten weg.

De patrouille, die er 's nachts langs kwam, merkte hen zoo spoedig niet op, daar ze zonder licht bivakkeerden. De Koelawiers van hun kant merkten de patrouille ook eerst op een pas of tien afstand op.

Als zij nu rustig waren blijven liggen was er niets gebeurd, maar schielijk richtten zij zich op en de patrouille, niet anders denkende, dan met een hinderlaag te doen te hebben, gaf vuur, met het ongelukkig gevolg, dat er van de vijf Koelawiers twee sneuvelden en één licht gewond raakte.

Afschaffing van het Magangstelsel. Het magang-„stelsel” zal met ingang van het nieuwe jaar tot het verleden behooren.

Of de toestand hiermede veel veranderen zal? vraagt De Java bode. De toelage aan de nieuwe, inlandsche hulpschrijvers te verlenen, is zoo gering, dat het verschil, bij vroeger, voor hen nauwelijks merkbaar zal zijn. Zij zullen f 10 in de maand f 12.50, f 15 (op zijn allerbest) krijgen. Er zit een voordeeltje voor hen vast aan de nieuwe regeling.

Verbetering of verzekering hunner positie niet. Enkel zal het gouvernementsbesluit een opruiming doen houden onder de vele overtollige magangs, welke op sommige bureau's eenigen arbeid verrichten. Deze vallen af en de kansen, zoowel als de positie van de anderen worden hierdoor verbeterd.

Het groote voordeel — een uitsluitend moreel voordeel evenwel — is aan de zijde van het gouvernement. Het stond tot de magangs in een weinig waardige verhouding: het trok voordeel van den bijzonder sterken wensch, welke bij den jongen inlander bestaat, om in gouvernements dienst te treden, door van hun onbezoldigden arbeid gebruik te maken — hoewel de genoegzame zekerheid bestond, dat het de hoop van verreweg de meesten zou moeten teleurstellen.

In de laatste jaren is, stellig ook met het oog op de in het uitzicht gestelde afschaffing der magangs, het getal van dezen op de verschillende bureau's achteruitgegaan en binnen zekere perken gehouden. Zoodat de overgang niet zoo heel groot zal zijn.

Inlandsch Rechtswezen. Aan de voorzitters van de inlandsche rechtbanken in Nederlandsch-Indië is namens het Hoog Gerechtshof de volgende circulaire gezonden:

„Naar aanleiding van een van de Regeering ontvangen schrijven heeft het Hoog Gerechtshof de eer U EdelGestr. te verzoeken in den vervolge alle gratieverzoeken van of ten behoeve van veroordeelden, wier straf in revisie door den Raad van Justitie is verzwaaard, nadat daaromtrent door u advies is uitgebracht, ter fine van advies aan te bieden aan den betrokken Raad van Justitie, daar de Landvoogd er prijs op stelt, ten aanzien van dergelijke veroordeelden ook het advies van den Raad te vernemen.”

Sawahs in de afdeeling Redjang. Het is bekend, dat de inlandsche bevolking van de residentie Palembang niets wil weten van sawahbouw, daarentegen zich steeds gehecht toont aan haar ladangs (droge velden). Nu werden te Kepahiang door een daar gevestigden controleur, den heer Hooyer, pogingen in het werk gesteld om sawahvelden aan te leggen. Kepahiang is de voornaamste doesoen van de afdeeling Redjang.

Aangezien die aanleg onmogelijk met de inheemsche bevolking kon plaats hebben, liet de controleur eenige Soendanezen aanwerven en toog met hen aan den arbeid. Die arbeid mag, naar aan De Java bode

werd medegedeeld door iemand, die de streek kort geleden bezocht, als volkomen geslaagd worden beschouwd. En de Regeering, blijkbaar tot hetzelfde oordeel gekomen, verleent nu tot instandhouding een subsidie.

Maar wat bereikt men er mede? De bevolking is nog niet bekeerd van haar cultuurmethode. De Palembang redeneert: mijn vader had geen sawah, ik zal er dus ook geen hebben.

Waar Palembang water genoeg heeft, is het wel jammer, dat de kampongman 't niet anders inziet. Hij zet op zijn akker, waar overal de teekenen van uiterst gebrekkige ontginning te zien zijn, bibit uit en tegelijk teelt hij koffie. Na een paar rijstooogsten wordt alléén koffie geteeld, terwijl langzamerhand begonnen wordt met karet. Na enkele koffieoogsten laat de Palembang zijn koffiëboomen verworden, de akker wordt weer wildernis en verderop ziet hij kans deze „cultuurmethode” te herhalen. Het komt zeer zeker voor, dat de eenmaal verlaten gronden in verval van tijd weer worden opgezocht, al zou het alleen maar zijn om de karet te winnen.

De uitvoer van karet uit Palembang is vrij aanzienlijk; er zijn jaren van vijf miljoen kilogram. Voegt men er nu aan toe, dat de Palembangsche landbouwer voor zijn coffea arabica een prijs maakt van 25—40 gulden per pikol (Liberia wordt weinig, Robusta heelemaal niet geplant), dan moet men afvragen, of deze brave boer met zijn ladangbouw en zijn primitieve methoden wel zoo heel dwaas doet. Uit een oogpunt van persoonlijk belang is zijn cultuur niet ten eenenmale verwerpelijk.

Intusschen mag dat geen overweging zijn, welke zou leiden tot een opzettelijke bestending dier cultuurwijze. De controleur te Kepahiang toont met zijn sawahs, dat hij de cultuur gaarne anders zou ingericht zien. Ligt het misschien in de bedoeling, dat de Regeering in het Palembangsche de ladangbouw gaat beperken, zooals zij vroeger op Java met succes heeft gedaan? vraagt De Java bode.

Weer een moord in Dali. Van den resident der Oostkust van Sumatra is onder dagteekening van 14 November te Buitenzorg het telegrafisch bericht ontvangen, dat op den 11den tevorens de Engelsche assistent van de vereenigde heveaplantages Belalanden in het landschap Bila, C. Darke, terwijl hij ongewapend op het werk was, is aangevallen. Bij zijn vlucht viel hij in een sloot en werd aldaar afgemaakt. Het lijk vertoonde 17 mes- en 3 bijwonden.

Vijf verdachten werden gearresteerd; twee daarvan zijn in confessie.

De aanleiding tot den moord is nog onbekend.

Vrouwelijke ronselaars. Het zijn niet alleen mannelijke koelie-ronselaars, die door de kampongs dwalen om koelies aan te werven, maar ook vrouwen, die er voornamelijk op uit zijn vrouwen en meisjes daartoe over te halen, waartoe zij eerder in staat zijn dan de mannelijke collega's. Of zij daar echter vergunning toe hebben, is een andere zaak, meenen de Indische bladen.

Een aardige Erfenis. — Uit Bondowoso schrijft men aan het Soer. Handelsblad:

De moeder van den op 26 Juni j.l. overleden regent van Bondowoso, R. Adipati Ario Kerto Soebroto, heeft dezen niet lang overleefd. Zij stierf onlangs op 93-jarigen leeftijd, nalatende een schat van gedeeltelijk reeds door haar als jong meisje gedragen bijouterieën ter waarde van plus minus tien duizend gulden. De oude Raden Ajoe was nog uit den tijd, toen het gewest Besoeki (de vroegere zelfstandige residentie Banjoewangi was toen nog niet bij Besoeki ingelijfd) slechts uit twee regentschappen bestond, t.w. Besoeki en Pradjekan. Dit laatste regentschap strekte zich uit tot Panaroekan, waar een ronggo zetelde, ondergeschikt aan den regent van Pradjekan, tot het tijdstip waarop de verdeling in twee regentschappen, Bondowoso en Panaroekan, plaats had, gevolgd door het supprimeeren van den regentszetel Pradjekan en later van het regentschap Besoeki.

De assistent-wedono van Soebah, haar zoon en haar kleinkinderen, kinderen van wijlen den regent, werden heden uitgenoodigd, om over de verdeling van den juweelenschat van f 10.000 besprekingen te houden. Wie weet, of een gedeelte daarvan niet een historische en ook een hooge kunstwaarde heeft.

Een Inl. Handelsvereniging. Te Serang is opger. de N.V. Inlandsche Handels- en Cultuur-Vereeniging Piroekoekoen Priboemi, die zich ten doel stelt het drijven van handel in den uitgebreidsten zin des woords, en het verkrijgen van gronden in eigendom, huur, erfpacht, of opstal beoogt, zoo lezen wij in Het Bat. Nieuwsblad.

Van het maatschappelijk kapitaal groot f 50.000, verdeeld over 5000 aandelen van f 10, is reeds de som van f 10.000 volgestort. Als directeur is opgetreden Raden Hassan Djajadiningrat, landbouwer in het gewest Serang. Hij vormt met eenige commissarissen het bestuur, dat door een algemeene vergadering van aandeelhouders wordt gekozen. Voorts heeft de algemeene vergadering van aandeelhouders het recht den werkring der commissarissen uit te breiden en de salarissen en de tantièmes van het

N.V. BERLITZ-SCHOOL Mij.

welbekend bij allen die met verlot in Nederland vertoeven.

Noordeinde alleen 42^B, boven Maison KRUL.

Telefoon 6318.

TALEN: DUITSCH, ENGELSCH, FRANSCHE, ITALIAANSCH, SPAANSCH ENZ.

door ontwikkelde leeraren, uit de desbetreffende landen, die eene zuivere uitspraak vrij van dialect bezitten.

Om teleurstellingen te voorkomen, lette men vooral op het juiste adres Noordeinde 42b. boven maison Krul.

PERZISCH IMPORTHUIS LA HAYE.

NOORDEINDE 11. — Téléphone 6008.

Maison la plus ancienne et la plus importante de cette ville, dont les tapis d'Orient, importés directement et garantis authentiques, forment l'Unique Spécialité à l'exclusion de toute imitation.

Réparation des Tapis.

MARTON KULCSAR.

Heineken's Glazenwasscherij

STOOM JALOEZIEËN- en
ROLLUIKENFABRIEK. --

Fabriek v. Geschilderde GORDIJNEN

in meer dan 500 dessins. □ □ □

„Klenus” Stofzuig-
machine.

--: HOF- EN RIJKSLEVERANCIERS. --:

□ 'S-GRAVENHAGE. □

--: KETTINGSTRAAT No. 6. --:

TELEFOON 2478.

Bezoekt Boeatan.

INKOOP van INDISCH GOUD,
ZILVER, DIAMANT,

PARELS enz. tegen de **hoogste waarde.**

Ook **INKOOP** van oude **Kunstgebitten** en

Platina.

L. SIMONS, WESTEINDE
301a,

Precies over de Warmoezierstr. HALTE lijn 10 en 4.

Bij 'n nog jong gepensioneerd Indisch Hoofdonderwijzer kunnen twee **Indische jongens** geplaatst worden.

Toezicht op studie verzekerd en prettig tehuis.

Brieven onder letter **H** aan het Bureau van dit Blad.

bestuur vast te stellen. Daarentegen worden de bezoldigingen van het overig personeel door den directeur, in overleg met de commissarissen, vastgesteld.

De vennootschap is aangegaan voor den tijd van vijftig jaren.

Ook een „Orgaan“. Onze correspondent te Soerabaja maakt ons gelukkig met de toezending van De Oosthoek, het z.g. ochtendblad van den heer 't Sas. Aldus Het Bat. Nieuwsblad.

Men weet eigenlijk niet goed, wat men doen moet; lachen of zich ergeren. Lachen is nog maar 't beste.

Nu, daartoe biedt het blad voldoende gelegenheid. Men staat er gewoon paf van, dat menschen, die de eerste beginselen der taal nog moeten leeren, die slechter Hollandsch schrijven dan kwajongens van 12 jaar, maar met een stalen gezicht een blad gaan uitgeven en „redigeeren“.

Curiositeitshalve eens een paar staaltjes: het blad verschijnt „dagelijksch“, beveelt een geneesmiddel aan voor „bronchites-leiders“, met de woorden: „Als een jarenlange leider aan de keel heeft zijn middel op zichzelf toegepast“, en zegt over het ontslag van een kapitein der schutterij:

„Naar wij vernemen blijft deze beminde man bij zijn besluit om als kapitein der schutterijen af te treden... Vergeefs hebben de schutters kapitein Frits gebeden en gesmeekt toch aan te blijven en hoe groot echter zijn appreciatie daarvoor is, helaas, „omstandigheden meneer, dwingen mij.“ „Omstandigheden“ weet zooveel!”

En dan komt het verwijt aan een der plaatselijke bladen, dat deze van het voeren eener redactie nog geen twee en dertigste kaaskorst (?) gegeten heeft.

Onze correspondent schrijft, dat niemand den man en zijn blad auserieus neemt.

Maar het blijft toch een eigenaardig verschijnsel, dat zelfs in de journalistiek dergelijk gebeunhaas van ontoerekenbaren mogelijk is!

Versteening. Dicht bij Buitenzorg liggen bronnen, wier water zeer snel de voorwerpen, welke er in gehouden worden, doen versteenen. Dezer dagen kwam De Javabode ter oore, dat bloemen in den tijd van twee uren geheel versteend waren.

Spoedig zal daar nu ook een proef worden genomen met vruchten en als de proef slaagt, zullen exemplaren van versteende vruchten ter bezichtiging naar Nederland worden gezonden. Desgelijks zullen ten behoeve van den Buitenzorgschen Plantentuin proeven worden genomen met dieren.

„Het is te hopen, dat niet alles te Buitenzorg aan een versteening zal worden prijsgegeven,“ merkt het blad op.

WEST-INDIË.

SURINAME.

Toen dr. van Cappelle in 1900 een expeditie leidde naar het binnenland van Suriname, was ook de heer Haenen daaraan verbonden.

FEUILLETON.

PALEMBANG. *)

Het was nog vroeg in den ochtend, toen ik te Tandjong-Priok de boot zocht, die me naar mijn nieuwe standplaats, Palembang, zou voeren.

Het is geen meevallertje, zoo'n reis met het kleine Paketvaartstoomertje. De ruimte is slechts berekend op een minimum-aantal passagiers en ik kan me voorstellen, dat met eenigszins ongunstig weder de reizigers als knatsballen elke beweging van het schuitje meemaken.

Ik dankte mijn goed gesternte, toen we, na anderhalven dag stoomens, de kust in zicht kregen.

Een ware verrukking is het opvaren van den machtigen Moesi. Nooit zal ik den indruk vergeten, welken die rivier op me maakte.

Ruim acht uren glijdt het stoomertje tusschen dicht begroeide oevers. Een verheven, grootsche aanblik en in woorden tracht ik mijn aandoening weer te geven.

De avond was reeds ingevallen, een bleeke, goudkleurige volle maan liet nog een bleeker goud op den blank-donkeren stroom trillen. De lucht was zacht en koel en de nacht zoo licht, dat de kleinste vertakking der boomen aan den oeverkant zichtbaar werd.

De nacht was geluidloos, als niet het ruischen van het water het zwijgen brak. De Moesi lag als vloeibaar zilver, grauw-blank, maar aan één kant door een breeden, gouden rand omlijst, en daaromheen liep een slingerende, donkerblauwe zoom van émail — dat was de tweerspiegeling van den hemel en den weelderigen plantengroei in het onbeweegelijke water.

Geuren van het woud zweefden over den stroom, vermengd met de vochtigheid van een raglijnen, zacht opstijgenden nevel.

In den nacht, den Indischen tropennacht, openbaart het land al zijn mysteries, zijn bijzondere beoovering. Dan buigt de trotsche natuur zich neer, om ons haar innigste geheimen in te fluisteren, dan

Deze heeft nu, naar De West mededeelt, wederom een bezoek gebracht aan den Nederlandschen oever van de Corantijn, teneinde voor eene combinatie van Nederlandsche belanghebbenden een onderzoek in te stellen naar den houtrijkdom dier streek.

Deze moet nog al belangrijk zijn, daar toch, zooals genoemd blad mededeelt, twee houtzaagmolens op Engelsch grondgebied hun hout van den Nederlandschen oever van de Corantijn vooral betrekken. De Engelsche exploitanten hebben zich daartoe in verbinding gesteld met ingezetenen van Nickerie, die zich in het bezit van concessien hebben weten te stellen.

De heer Haenen heeft, daar hij nog rapport moet uitbrengen aan zijne lastgevers, natuurlijk aan De West niet haarfijn de uitkomsten van zijn onderzoek medegedeeld, maar wat dat blad van hem vernam, gaf der redactie aanleiding het beste te hopen, zoodat zij meende aan de mogelijkheid te moeten gelooven van een op gezonden grondslag berustend groot bedrijf.

Zoo moet het bosch na een zeker punt aan de Corantijn nog geheel intact zijn en dat door den heer Haenen onderzocht gedeelte zeer veel waardevol hout bevatten.

Wij ontleenen aan hetzelfde blad, dat het onderzoek door den directeur van landbouw, dr. Cramer, ingesteld naar voor den landbouw geschikte terreinen aan de oevers van Coppename bevredigende uitkomsten heeft opgeleverd.

Daarentegen moet een onderzoek, door den landbouwleeraar, J. Boonacker, ingesteld naar de geschiktheid voor den landbouw van de streek ter weerszijden van het tracé-Struijcken, van Albina tot Wanemoffo, tot minder gunstige resultaten hebben geleid.

De gouverneur heeft den wensch te kennen gegeven, dat de kennis der Javaansche, Maleische en Hindostanische taal, met het oog op de Javaansche en Britsch-Indische immigranten, door sommige categorieën van ambtenaren worde aangeleerd.

Daartoe zou met ingang van 1 dezer een cursus in het Javaansch en Maleisch en met ingang van 1 Februari a.s. een cursus in het Hindostanisch worden geopend.

Onze West, die in herinnering brengt, dat reeds vroeger dezelfde behoefte aan talenkennis werd gevoeld, maar toen weer na een vleugje tot niets leidde, meent, dat er eenig verband is tusschen de bij een aanhangig gerucht makend proces, in zake belediging van een politie-ambtenaar door eene zekere mevrouw S., gebleken weinige kennis der door immigranten gesproken talen bij de politie en dezen nu getroffen maatregel.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Gunstige berichten van de Westkust van Sumatra. — De Pertja Barat van 24 September 1910, no. 109, en de

trekt en lokt zij met niet te beschrijven heerlijkheden; dan komen de vormen in hun gezamenlijke grootte en afwisseling naar voren; dan zijn de kleuren ondoordringend diep; dan ontbloeit zich de geheele schepping aan ons oog in haar machtige majesteit; dan spreekt het zwijgen zijn zeldzame taal; dan omsluit de eenzaamheid het menschelijk hart; dan is het, alsof het leven stilstaat, en dan eerst bespeurt de mensch de oneindigheid, dan eerst voelt hij zich één met het mysterie, het hoogere leven, dat hem hierna maals wacht.

Het is, alsof lichaam en ziel omhuld worden door duizend onzichtbare weefsels, alsof de oogen van den mensch gericht worden naar een macht, die hem voert en leidt waarheen zij dit wil. Dan bespeurt de mensch de oneindigheid, waarin zijn eigen bestaan het even schitteren van een ster is, voelt hij het grenzenloze van den beperkten gezichtskring.

Van het zacht kabbelende water gaat een weldadige rust uit, die ons het drijven en jachten der menschenwereld doet verachten, den struggle for life, waaraan ieder onzer moet deelnemen, de maatschappij met haar kleinzielige vooroordeelen, twetten en étiquetten.

Den volgenden morgen ontwaakte ik in een rumoer van lossen en laden, gerucht van menschenstemmen. Het werkelijke leven was tot me teruggekomen. Ik maakte me klaar om aan land te gaan. Reeds het debarqueeren ontnam me het laatste overblijfsel van mijn schoonen droom van gisterennacht.

Donkere pakhuizen, waaruit een mufte lucht me tegenwoei; een opeenstapeling van balen en manden, waarschijnlijk met gedroogde visch tot inhoud, te oordeelen naar het luchtje, dat ze verspreidden.

Het drukbevolkte Chineesche kamp uitkomende, sloeg mijn vehikel met een ruk linksom en daar aanschouwde ik weer den machtigen Moesi-stroom, die me zoo tot droomerijen had verleid, maar nu verlevendigd door tal van vaartuigen, beladen met allerlei koopwaren: klappers, rijst, groenten. Aardig deden deze vlugge schuitjes, door een enkelen roeier voortbewogen, wiens donker, ontbloot bovenlijf slechts zichtbaar was en geheel in harmonie van tint met het bruine water der rivier. Smalle prauwtjes, hoog opgeladen met vuurroode Spaansche peper, geleken reusachtige fairybloemen.

Sinar Sumatra van 28 September 1910, no. 75, bevatten de navolgende gunstige berichten van de Westkust van Sumatra.

a. „De Sinabangbaai“. Deze baai, gelegen op het eiland Baki of Simaloer, wordt in den laatsten tijd eenmaal in de 14 dagen aangedaan door de Nederlandsche Paketvaart-stoomers op het traject Padang-Penang en is aan den handel dus reeds bekend.

De baai zelve is zeer geschikt voor de scheepvaart, omgeven als zij is door tal van niet ver van elkander verspreide kleine eilanden en waardoor een gunstige ligging van de schepen, als in een meer, onder alle weersomstandigheden, gewaarborgd is. — De eilanden leveren, behalve klappernoten, boschproducten, geschikt voor de Europeesche markt, als rotan, caoutchouc en balken.

Vooral de uitvoer van balken heeft een belangrijk omvang genomen en geschiedt naar Kotaradja, Padang en zelfs naar Europa.

Er bestaat reeds een Atjeh-Boschenexploitatie-maatschappij, die van het eiland Simaloer hout trekt, doch een andere Houtaankoop-maatschappij stelt zich eveneens voor om over 2 à 3 maanden een stelselmatige exploitatie te beginnen, hetgeen aan de nederzetting te Sinabang niet anders dan ten goede kan komen. In verband daarmee is door het bestuur het voorstel gedaan de bestaande politiemacht te brengen op eene sterkte van 1 sergeant, 2 korporaals en 20 gewapende politiedienaren.

De inboorlingen van Simaloer schijnen zich nog niet tot den handel aangetrokken te gevoelen en komen dan ook niet te Sinabang ter markt. De handel heeft plaats door lieden van Baros, Singkeo, Priaman, Bari en Fort de Koek.

Deze eilanders van Simaloer verschillen in menig opzicht van de Atjehers en naderen, zoowel ten opzichte van kleeding als van zeden en gewoonten, meer den Maleier van de Westkust van Sumatra.

Zij hebben een eigen taal, maar de mannen verstaan het Padangsch-Maleisch uitstekend.

Te Sinabang is onlangs een volksschool opgericht, doch het schoolgebouw is nu reeds te klein om plaats te geven aan tal van kinderen van inlandsche handelaren, van wien aanvragen tot plaatsing waren binnengekomen. Het onderwijs wordt er dus wel op prijs gesteld en daarom hoopt men algemeen, dat de Regeering bereid zal worden bevonden, niet alleen om het schoolgebouw te vergrooten, maar ook om twee onderwijzers bij die inrichting aan te stellen, aangezien het aantal leerlingen reeds meer dan 50 bedraagt.

b. Groot Mandheling. Op de onderneming van de Mijnbouw-Maatschappij „Goenoeng Marisi“ te Moeara Sipongi, gelegen aan de voet van den heuvel Boentjing (pilaar 981), heeft men het geluk gehad in de uitgegraven terreinen een ertsvindplaats aan te treffen van goede hoedanigheid, terwijl het onderzoek naar steenkolen, onder leiding van een deskundige, steeds wordt voortgezet. Dit heeft tengevolge gehad, dat een werkzaam Europeesch element

Mijn geheele indruk van Palembang was, dat het een plaats is, geheel anders dan onze Javasche steden. De bevolking in de eerste plaats vormt een groote tegenstelling met die van Java. Haar aanzien, de weinig beleefde houding treft den Europeaan, gewend aan Javaansche hoffelijkheid. Op Vrijdag, den heiligen dag, ziet men tal van hadji's zich naar de missigst begeven, het hoofd trotsch opgericht, de koolzwarte, doordringende oogen niet bepaald vriendelijk op u gevestigd, de vorstelijke, rechte gestalte gehuld in bonte kleedij.

Wat steeds op mij een bekoring bleef uitoefenen zijn de kampongs, waarvan de houten huisjes, op palen gebouwd, aan den oeverkant der rivier staan. Zoo oud en broos zien ze er uit, en ze staan vlak naast elkaar, alsof ze steun zochten om voor invalen behoed te blijven. Kleine huisjes met blikken omwandeling en voorgalerijtje over de geheele woning-breedte, met tot eenig meubel een baleh-baleh.

Als het eeuwige zonnelicht, dat ons zoo aan de oogen hindert, in teere nuances en schaduweffecten overgaat en op het water kleuren van groen, geel en goud toovert, als de strak-blauwe hemel in donkerpaars versmelt, welk een harmonisch geheel vormt dit alles dan met het beeld van het Palembang'sche kantwerkstertje, onder het afdak van haar nederige woning gezeten, de bruine handjes tot het laatst toe aan het werk, het donkere hoofdje voorover gebogen in strenge aandacht.

Beneden in het water roeien de prauwtjes huiswaarts, babbelende waschvrouwen ruimen het natte goed op, lenige kinderlijfjes dompelen zich in den stroom om zich af te koelen van de hitte der laatste zonnestralen.

Uit de zee stijgt de maan op en het duister van den nacht begint. Bij het rijzen der maan, al hooger en hooger boven de effen watervlakte, wordt de zilverstreep, die haar licht over de golfjes werpt, steeds breeder en langer. Tot de zee van horizon tot strand als in zilvertint glinstert.

Nu wordt de gansche omgeving duidelijk zichtbaar in helderen Indischen nacht. Langzaam doet de rivier haar waterloed in zee afstroomen.

Palembang gaat ter ruste.....

R. de G.

*) Uit het Damesweekblad voor Indië.

zich te Moeara Sipongi heeft gevestigd en dat er in Groot-Mandheling heel wat meer bedrijvigheid dan vroeger valt waar te nemen.

Het Europeesch bestuur bleef niet ten achteren de ontwikkeling van dit deel van Ned.-Indië te bevorderen, hetgeen — onder meer — kan blijken uit het feit, dat de groote weg van Rau naar Moeara Sipongi in zulk een goeden toestand is gebracht, dat deze in werkelijkheid thans voor groot en zwaar vervoer geschikt is.

Aangezien een en ander ten goede komt aan de inlandsche bevolking, zoo wordt die verbetering door haar met vreugde begroet, melden bovengenoemde bladen.

Inlandsch credietwezen. — De Java bode trof in eenige Maleische bladen berichten aan uit verschillende plaatsen over de werking der credietbanken, welke er op wijzen, dat de bevolking daarmede zeer ingenomen is.

De rentevoet is echter nog te hoog, wat een gevolg is van de nog betrekkelijk hooge administratiekosten. In een der correspondenties wordt de raad gegeven om weerstand te bieden aan alle voorstellen, welke een verhooging dier kosten tengevolge kunnen hebben, zoolang het rentetarief niet verlaagd kan worden.

Ook wordt met waardeering gesproken over de pogingen tot opbouw der echt Javaansche instelling der dessa-loemboengs, waar de landbouwers een deel van hun oogst in natura in bewaring stellen en zoo den grond leggen tot een landbouwcrediet op coöperatieve basis.

De gevolgen van het gemakkelijker bekomen van kapitaal en het ontwaakte verenigingsleven zijn, aldus lezen wij in een dier bladen, merkbaar in den Inlandschen handel in tabak in de afdeling Ban-djernegara (Banjoemas), in den handel in copra in Zuid-Preanger, terwijl nog niet lang geleden in de afdeling Soekaboemi een rijstpelmolen op coöperatieve grondslag werd opgericht.

Het zou zeer te betreuren zijn indien door Chinese concurrenten deze ontwakende handelsgeest bij de bevolking weer de kop werd ingedrukt.

Van een regent wordt bericht, dat hij niet ophoudt de bevolking voor te houden, dat de woeker de kan-ker is, die aan hare welvaart knaagt; dat zij zelf die wond genezen moet, het bestuur is niet bij machte dien tegen te gaan; alle pogingen om de woekeraars te bemoeilijken, hebben tot geen ander gevolg geleid, dan dat zij hunne eischen jegens hunne slachtoffers opvoeren.

Betreurd wordt, dat het rentetarief der gouvernements pandhuizen nog zoo hoog is, dat ook het be-lenen op onderpand nog naar woeker riekt.

Nog wordt de opmerking gemaakt, dat de regenten de bevolking zouden kunnen aanmoedigen de afdelingsbanken als depositobanken te gebruiken, door zelve in deze het voorbeeld te geven.

Koelietoestanden. — Het te Semarang, onder redactie van den bekenden Amboinees Pangemanan, verschijnend Maleisch dagblad, **Warna Warta**, noemt eenige zeer sterke staaltjes van wanverhoudingen, waaronder de koelies in het Delische ook door de ronselaars te lijden hebben. De Java bode meent echter, dat dit toestanden zijn van vijftig jaar geleden en laakt vooral ook de volgende beschouwingen, die het Maleische blad er aan vastknoopt:

„Het ligt in den aard van het Javaansche volkskarakter andere naties ter wille te zijn, al moet dit ook geschieden ten koste van eigen landgenooten; dit is niet slechts het geval met de ruwe, onontwikkelde mandoers, maar ook met de hoofden, wier verhouding tot de fabrikanten al te goed bekend is. Voor een spotprijs verhuren ze sawahs aan fabrikan-ten, die dikwijls invloedrijke personen zijn. Het geval is mij bekend dat een wedono zijn benoeming tot patih aan den invloed van een administrateur te danken heeft.

Het is maar het beste, dat ieder aan zijn eigen geluk denkt, al kost het ook het geluk van vele kleine lieden.

Toch is een wederdienst van ondernemers een groote uitzondering. Hun eigenbelang weegt te zwaar. Hieronder zal ik nog eenige staaltjes van dat eigenbelang vertellen.

Er is nu een Raad van Justitie te Medan, die niets anders te doen heeft, dan op koelies gepleegde mishandelingen te onderzoeken. De vonnissen luiden onveranderlijk f 25 geldboete, al wordt een koelie ook kalm dood geslagen. De boete vloeit in 's lands kas, en de koeli kermt van de pijn.

Het is werkelijk een geluk, dat de Javaan nog zoo dom is en nog geen gevoel van eigenwaarde heeft. (Belon mengarti bagimana ia aken bargaken diri).

Natuurlijk brengt het belang der Europeanen mede, de inlanders in dien staat van onwetendheid te houden, opdat alleen zij in Indië tot rijkdom geraken, opdat alleen hun hormat bewezen wordt.

Het hindert de Europeanen vreeselijk, dat een enkele inlander in kennis boven de groote hoop uitsteekt, omdat deze enkele hun onaangename waarheden zeggen kan.

Daarom wordt ons belet de Europeesche scholen te bezoeken, daarom moeten wij zoolang mogelijk de kleine man blijven, om hen in staat te stellen, rijk te worden.

Alleen door vrees geëerd te zijn, welk een eer aan gewetenlooze lieden bewezen!”

WAT DE CHINEES VERTELT.

Volkskarakter. In zijn nummer van den 31en October wijst de te Soerabaja verschijnende **Bintang** op de groote moeilijkheid om over een oostersch volk als Chineez en Japanners te oordeelen. „Sedert eeuwen,” zegt het Maleische blad, „zijn de Hollanders op Java in contact met Chineez en hoe oppervlakkig en tegenstrijdig is het oordeel, dat de eersten over de laatsten hebben! Evenals de inlandsche hoofden de oogen en ooren zijn voor de Europeesche bestuursambtenaren ten opzichte van de inlandsche maatschappij, zoo zijn de Chineesche tolken en officieren de oogen en ooren van het bestuur wanneer bij te nemen maatregelen rekening gehouden wordt met de eigenaardigheden van dit element der bevolking. Wat de tolken aangaat, hoevelen onder hen,” merkt het blad op, „zijn van de kracht van wijlen den heer Francken, die door een jarenlangen, vertrouwelijken omgang met Chineez en van alle klassen aanspraak kan maken op het recht een meening te doen hooren; hoe weinigen hebben de bescheidenheid van dr. Arthur Smith, die, na een verblijf van 25 jaren in China, zich nog onbevoegd verklaarde een oordeel over het Chineesche volkskarakter uit te spreken? Wat de Chineesche officieren betreft, hun ontbreekt, op enkele uitzonderingen na, de critische bezonnenheid, die op dit gebied in dubbele mate vereischt wordt.”

„De onbekendheid met het Japansche volkskarakter is,” merkt het blad ten slotte op, „zoo mogelijk nog grooter. Helder is dit gebleken door de geheel veranderde meening van den heer Hearn, die langen tijd als autoriteit op het gebied van de Japansche samenleving gegolden heeft. Door een verblijf van een halven menschenleeftijd in Japan en zijn huwelijk met een Japansche vrouw uit de aristocratie des lands, meende men hem althans eenig gezag te moeten toekennen. Maar toen hij over de Japanners, na dezen eerst hemelhoog te hebben geprezen, een oordeel uitbracht, even vernietigend als hij hen vroeger opgehield had, kreeg men de overtuiging, dat ook hij dingen had beoordeeld, buiten zijn gezichtskring liggende en de werken, door hem over Japan geschreven, tot niets anders hebben gestrekt, dan de bestaande verwarring te bevorderen.

„Echter heeft men niet te vreezen, dat zulke werken een duurzamen invloed zullen oefenen, want de tegenstrijdigheden en overdrijvingen liggen te zeer voor de hand, dan dat een bezadigd en ontwikkeld lezer er lang door zal worden verblind.

„Op het gebied van het wetskarakter der oostersche volken is het diletantisme nog welig aan het woekeren.”

Zoo althans is het oordeel van het Chineesch-Maleische blad, waarvan het niet ondienstig is kennis te nemen, meent De Java bode.

De passen- en wijken-ordonnanties. De onlangs in de Javasche Crt. afgekondigde nieuwe bepalingen in zake het passen- en wijkenstelsel voor Vreemde Oostelingen worden over het algemeen door de Maleische en Chineesche pers zeer gewaardeerd.

De te Semarang verschijnende **Warna-Warta** ziet in die zeer vrijgevege bepalingen in zake de vrije beweging voor de Chineez het bewijs, dat de Regeering voornemens is tegenover de Chineez in deze kolonie een liberale staatkunde te volgen. Het blad had echter vernomen, dat de bepalingen omtrent het passenstelsel niet spoedig in werking zullen treden, terwijl wat betreft die op het wonen in bepaalde wijken, reeds in de maand Februari a.s. van toepassing zullen zijn.

Het weekblad **Tiong Hoa Wi Sien Po** zegt, dat de liberale maatregelen spoedig hun invloed zullen doen gevoelen op den economischen toestand der inlandsche bevolking en dat zij in dit opzicht meer zullen uitwerken dan het kostbare volksonderwijs.

De **Bintang Soerabaja** betreurt het, dat de Javasche Vorstenlanden nog voor de vrije beweging der Chineez zijn gesloten, waarvoor geen reden bestaat, daar het Chineesche element daar sedert eeuwen gevestigd is en zich evenzeer thuis gevoelt als in de andere gewesten van Java.

Behalve deze redactionele appreciaties van de nieuwe bepalingen komen in de Maleische bladen nog, naar aanleiding daarvan, artikelen voor van inzenders of correspondenten, welke laboreeren aan het gewone gebrek van onverstaaenbaarheid, waaraan de bijdragen aan die bladen gewoonlijk lijden.

Ten bewijze hiervan kunnen dienen twee artikelen in bovengenoemde **Warna Warta**, geteekend S. G. Liem en N. K. Chung. Dezelfde wartaal, waarmede de gedésequilibreerde Indiërs in Eng.-Indië de inlandsche bladen vullen, vindt men daarin terug. China's toekomst, de uitroeping der republiek, dan wel de handhaving der heerschende dynastie; de stiefmoederlijke behandeling van de Chineez in deze kolonie; de vervanging van de opium- en pandhuizenpacht door de regie; de versterking der Chineesche marine, enz. enz. worden in een ruim 100 regels groot artikel behandeld in een taal, welke geen Maleier verstaat, doorspekt met woorden van eigen fabrikaat. De strekking van het artikel, dat De Java bode zegt twee malen gelezen te hebben zonder daaromtrent zekerheid te bezitten, zal wel deze zijn, dat de Chineez wel dankbaar zijn voor de wijziging der bepalingen in zake het passenstelsel, maar nog niet voldaan, voordat eene algeheele vrijheid van beweging voor hen zal zijn verkregen.

TELEPHOON No. 9540y.

ATELIER D'ART

PORTRAITS EN PEINTURE ET EN SCULPTURE (BAS RELIEFS)

SPECIALITÉ EN AQUARELLES ET PASTELS TRAVAUX D'ART FINS

FRANS W. A. TEUNISSEN

MAISON DE PREMIER ORDRE

LA HAYE

SMIDSWATER 21A

W. P. de Bock

Piet Heinstraat 71-73, hoek Barentszstraat

TELEF. 1769.

— JAN JAARSMA HAARDEN. —

Goosen & Swagerman.

DEN HAAG, Boekhorststr. 149.

DEN BOSCH, Vughterstr. 17.

VLEUGELS, PIANO'S, INGEBOUWDE PIANO'S ORGELS.

VERHUUR-

PIANO'S van f 5.— p.m. off f 50.— p.j. af.

VLEUGELS van f 8.— p.m. off f 80.— p.j. af.

SPECIALE INRICHTING VOOR HET GEREEDMAKEN VOOR DE TROPEN.

PIERRE SCHREINER

- ZOUTMANSTRAAT 18-20-22 -

TELEFOON 1864 - DEN HAAG

—:— AMEUBLEMENTEN. —:—

MAGAZIJN INSULINDE

62 SPUISTRAAT

TELEFOON 3687. -o- DEN HAAG.

□□

Beslist GOEDKOOPST en SOLIEDST ADRES voor Dames-, Heeren- en Kinder-Ondergoederen. Onze prijzen zijn VER BENEDEN elke concurrentie.

SPECIAAL INGERICHT voor Indische Families.

VEEVOEDER.

Eerste soort Kippenvoeder en Tarwe vermengd met Mais, Haver, enz. per H.L. f 4.—. Voertarwe per H.L. f 4.50. Licht voer voor kippen in den loop, vermengd met tarwe, mais, haver enz. per H.L. f 2.60, vermengd met tarwe en roggemeel per 100 K.G. f 6.—. Voerrogge per H.L. f 3.—. Voerhaver per H.L. f 3.—. Voermeel 40 kilo, per baal f 2.—. Roggenvoerzemels per 100 K.G. f 4.—. — Bij 10 zakken tegelijk 10 cent per zak minder. Alles met inbegrip van zakken. Na ontvangst van postwissel is de verzending franco.

J. KLOEK,

GRONINGEN, Schuitemakersstraat No. 1.

De naam der Ned.-Indische Chineezers geschaad. Volgens de mededeeling in de Zaterdagse Praatjes, voorkomende in de **Bintang Soerabaja** van 17 September 1910, no. 212, houden twee ter hoofdplaats Soerabaja plaats gehad hebbende belangrijke diefstallen, ten nadeele van de Vacuum Oil Company en van de Hongkong and Shanghai Bank, thans het publiek daar bezig.

In den diefstal van eerstgemelde maatschappij, die reeds eenigen tijd geleden heeft plaats gehad, komt in den laatsten tijd eenig meer licht, doch de aangebrachte feiten, neergelegd in het voorloopig onderzoek, toonen nu reeds aan, dat zij van zulk een aard zijn, dat gemelde maatschappij daarin aanleiding zal vinden, om, in navolging van het gebruik op de meeste Nederlandsch-Indische handelskantoren, geen Chineesche kassiers meer in dienst te nemen.

Weliswaar moet men natuurlijk niet alle Nederl.-Indische Chineezers over dezelfde kam scheren, want onder die lieden komen ook vele goede elementen voor, doch zulks neemt toch niet weg, dat onvertouwde handelingen als welke op de kantoren van bovenvermelde instellingen hebben plaats gehad, niet geschikt zijn om het vertrouwen in den Nederl.-Indischen Chinees te verhoogen.

Het schijnt wel, dat het oude vertrouwde ras, dat zoovele jaren groote diensten aan de Europeesche Handelskantoren bewees, en dat, na jaren langen trouwen arbeid, steeds eervol uit den dienst werd ontslagen, op het punt staat te verdwijnen.

Intusschen is het ook gebleken, dat de bestaande voorzorgsmaatregelen, welke bij verschillende handelsinstellingen in Ned.-Indië gebruikelijk zijn, niet altijd even doeltreffend zijn en goed worden toegepast, en dat de gelegenheid voor het ondergeschikt personeel om het geschonken vertrouwen te misbruiken, te groot is.

Wanneer de directies dier maatschappijen, bij de nu gebleken gebrekkige waakzaamheid, meer doeltreffende maatregelen tegen het euvel, waarvan hier sprake is, zouden willen nemen en daaraan streng de hand zouden weten te houden, wellicht dat dan ook de tegenwoordige Indische Chineezers nog bruikbaar zouden blijken te zijn.

In elk geval ware dit nog te beproeven, meent bovengenoemd blad.

Behartigingen van de belangen der Chineezers in Ned.-Indië.

Wat vele Nederl.-Indische Chineezers meer en meer steun zoeken bij de Regeering in het Chineesche Moederland, zegt de schrijver der Zaterdagse Praatjes in datzelfde blad, komt daar vandaan, dat er in Nederl.-Indië geen personen of lichamen zijn, die voortdurend hunne belangen willen behartigen en hen den weg willen wijzen hoe zij hunne geschillen en bezwaren bij de bevoegde autoriteit moeten voorbrengen. Wel bestaan er in Ned.-Indië ambtenaren voor Chineesche zaken, maar deze zijn in werkelijkheid weinig meer dan tolken en in geen geval werkers voor de belangen van het Chineesche element. Ook zijn er wel Chineesche officieren, doch deze worden, over het algemeen, niet bezoldigd en zijn er dus meer op uit om hunne eigenbelangen voor te staan dan die van het algemeen. Zich veel vermoeden doen zij niet, ook zijn zij niet altijd gemakkelijk te naderen en hoe minder moeite zij bezorgen, hoe hooger zij in den ambtelijken dienst worden aangeslagen. Bovendien geven moed en bekwamheid lang niet altijd den doorslag bij de aanstelling tot Chineesch officier.

De fout ten deze schuilt, zegt de schrijver, bij het Europeesch bestuur, dat te veel generaliseert en voor de slechte daden van enkelen, het geheele Chineesche ras, dus ook de goeden, aansprakelijk stelt, terwijl bij eenig ernstig onderzoek dadelijk zou kunnen blijken, dat het aantal goede Chineezers, dat van het slechte ver overtreft.

Moge de Regeering deze wenken toch eens ter harte nemen en door het toepassen van doeltreffende maatregelen zekere vaste leiding geven aan de Chineesche zaken en zodoende een einde maken aan tal van onvriendelijke gevoelens, welke steeds de besturende ambtenaren bereiken.

Voor de nieuw aangekomen Chineezers zouden, gewillig en gemakkelijk als zij in den regel zijn, voor zulk een leiding zeer gevoelig zijn en voor de Regeering een dankbaar veld van actie opleveren.

Ingrijpende bezuinigingsmaatregelen aan het Keizerlijke Chineesche Hof te Peking. — Het schijnt, dat aan het Pekingsche Hof uitgebreide en verstrekkende bezuinigingsmaatregelen zullen worden genomen. Zoo vermeldt de **Pantjaran Warta** in het nummer van 23 September 1910, no. 214, o. m. dat het aantal Chineesche ambtenaren in het Keizerlijk Paleis te Peking meer dan 2400 personen bedraagt, die geen van allen eenigen arbeid van belang leveren, doch zich met tal van onnooide zaken bezig houden. In navolging van de toestanden aan de Westersche Hoven zullen nu alleen in dienst worden gehouden zij, voor wien een arbeidsveld aanwezig is; de anderen zullen van hunne functies worden ontheven.

In het geheel bedraagt het aantal dienaren in en om het Keizerlijk Paleis 7084 personen, wien — naar het schijnt — allen bezoldiging wordt toegekend. Is dat geen geldverspilling? vraagt de schrijver.

Ook is aan de verschillende Ministers te Peking gevraagd om toezending van de geldelijke administratie, die in het Keizerlijk

Paleis kunnen worden nagegaan. Onder de hoogste aandacht is verder gebracht, dat de gezamenlijke prinsessen nog beschikken over een som aan geld van 8.910.000.000 tail, terwijl de vroegere Keizerlijke Weduwe nog in beheer heeft 4.946.000.000 tail en de jeugdige Keizer 17.464.670.000 tail.

Het ligt in het voornemen om die gelden te benutten tot afbetaling van de Staatsschuld.

Ten slotte zou bepaald zijn, dat in de elfde maand van dit jaar alle enneuchen in het Keizerlijk Paleis zullen worden vervangen door vrouwelijke bedienden.

Hooge politiek! — De oorzaak van het onontgonnen blijven der steenkolenmijnen in China is, in het ontbreken van kapitaal voor de ontginning, ook niet in tegenwerking van de Regeering, maar hooge politiek daaraan ligt ten grondslag.

China heet meer steenkolen te bevatten dan Europa en Amerika tezamen; hebben de andere landen hun voorraad verbruikt, dan zal China zich tot het middelpunt der wereldindustrie ontwikkelen. Welvaart en ontwikkeling immers zullen noodwendig de steenkool volgen.

Na eenige duizenden van jaren zal de beschaving dus teruggegaan naar Azië, van waar zij duizenden jaren geleden is uitgegaan om zich naar het Westen te verspreiden.

Verandering in de Redactie van het Maleisch-Chineesche blad de „Ho Po“. Volgens mededeeling, voorkomende in de „Ho Po“ van 9 November 1910, is de mederedacteur van dat blad, met name Tan Goan Kiat, te Buitenzorg, wegens overdrukke bezigheden, uit de redactie getreden en vervangen door den heer Tan Tjhan Hie, die als redacteur-administrateur zal optreden en het blad op denzelfden voet zal voortzetten.

In zijn woord van afscheid aan de lezers en oude medewerkers van de „Ho Po“ aan welk blad hij jarenlang zijne beste krachten heeft gewijd, biedt hij, behalve zijn goede wenschen, zijn verontschuldigen aan voor hen, wien hij mogelijkerwijze met zijn pen heeft gegriefd.

Van Vreemde Koloniën.

Vier eeuwen onder Portugeesche vlag.

Den 28en November l.l. werd door de Portugeezen in Voor-Indië het feit herdacht, dat Goa vier eeuwen tevoren door Alfonso Albuquerque, Portugal's grootsten koloniale bestuurder, aan den Mohamedaanschen heerscher, sultan Yoesoef, werd ontruikt.

Goa was niet alleen de eerste Portugeesche, maar ook de eerste Europeesche nederzetting in Voor-Indië. Wel hadden de Portugeezen, nadat hun groote zeevaarder Vasco da Gama twaalf jaren te voren te Calicoet aan land was gegaan, een factory te Cochin opgericht, waar zij hun hoofdkwartier in deze gewesten hadden opgeslagen. Maar wijl die factory in het gebied van een inlandschen vorst was gelegen, leverde zulks nog al eenige bezwaren op. Niets voor den eersten onderkoning, Almeida, die de meening was toegedaan, dat het voor Portugal voldoende was meester ter zee te zijn en die in bezittingen te land slechts een last zag, waarvoor het noodig zou wezen een sterke troepenmacht ter verdediging te onderhouden, gelet op de waarschijnlijkheid, dat uit dat bezit twisten met de vorsten der omringende inlandsche staten zouden voortvloeien.

Almeida's opvolger, Albuquerque, doelde niet in diens zienswijze. Hij vergenoegde zich niet met de suprematie op het gebied van handel en scheepvaart, doch streefde ook naar de heerschappij te land. Hem zweefde het denkbeeld van een groot Portugeesch koloniaal rijk voor oogen. Hij achtte het beneden de waardigheid van eene groote natie als de Portugeesche, dat hare hoofdstad in deze streken slechts bij de genade van een inlandschen heerscher binnen diens gebied werd geduld, en besloot de eerste gelegenheid, die zich zou voordoen, aan te grijpen om zich van een punt op het vasteland meester te maken. Bij gelegenheid van zijne eerste reis, die hij in 1503 in een ondergeschikte betrekking naar Indië deed, waren hem bij een bezoek aan verschillende deelen van de kust van Malabar reeds de groote voordeelen opgevallen, die Goa als vaste nederzetting zou bieden. Toen hij in November 1509 geroepen werd om Almeida op te volgen, besloot hij uitvoering te geven aan zijne plannen, waarvoor hij zich reeds de instemming had weten te verzekeren, toen hij met dezen, na zijne eerste terugkomst uit Indië, een mondeling onderhoud had. Nauwelijks tot de waardigheid van onderkoning geroepen, scheen zich voor Albuquerque de gewenschte gelegenheid voor te doen.

Hij was juist op het punt met eene vloot naar de Perzische Golf en de Roode Zee te vertrekken, ten einde op verschillende plaatsen den Portugeeschen invloed duurzaam te vestigen en eenige weerspannige hoofden te bestraffen, toen een Hindoesch zee-roover, door de Portugeezen Timoja geheeten, maar die waarschijnlijk den Ind. naam Tanaji droeg, hem mededeelde, dat, indien hij thans Goa zou aanvallen de vermeerstering van die plaats hem slechts weinig moeite zou kosten. De oude Mohamedaansche vorst zou zijn overleden en het bestuur thans in handen zijn van een zwak, minderjarig heerscher. Het volk zou de onderdrukking der onverdraagzame Islamitische overheerschers moede zijn en zeer waarschijn-

lijk tegen dezen opstaan en de plaats aan Albuquerque overgeven, zoodra deze met zijn vloot voor Goa zou verschijnen.

Deze Timoja, die in de eerste tijden van de vestiging der Portugeezen in Voor-Indië een belangrijke rol speelde, was eerst voor dezen een geducht tegenstander. In verloop van tijd geraakte hij echter met hen bevriend, wijl hij zich hunne hulp wilde verzekeren in zijn strijd tegen de Mohamedaansche onderdrukkers van zijn land.

Goa, oorspronkelijk Goapoeri, of stad der koeien, of der koeien-kudden, geheeten, maakte eeuwen lang deel uit van het Hindoesch rijk der Kadamba-dynastie. Na van 1312 tot 1370 reeds, door verovering, onder Mohamedaansche gezag te zijn gebracht, was Goa in 1470 wederom door de Mohamedanen van Dekkan op de Hindoesche bestuurders veroverd en in 1498 onder het gezag gekomen van den sultan van Bidjapoer, Yoesoef Adil Sjah, een vorst met 'n romantisch verleden. Hij was toch de zoon van sultan Amurath of beter gezegd Ali Moezad, dien Shakespeare vereeuwigde met zijn „not an Amurath an Amurath succeeds.“ Ternauwernood aan den dood door de hand zijns broeders die zijnen vader opvolgde, ontkomen door de vlucht naar Perzië, was hij als slaaf in Indië gekomen, waar hij het tot gouverneur van Bidjapoer bracht, dat bij het uiteenspatten van het groote Dekkan'sche rijk in 1488 tot zelfstandig sultanaat onder het bestuur van den voormaligen slaaf werd verheven. Sultan Yoesoef maakte zich in 1498, door verovering meester van Goa, met welks bezit hij zoozeer ingenomen was, dat hij zeer veel deed tot verfraaiing der stad en zelfs een prachtig paleis liet bouwen, daar hij Goa tot zijne hoofdstad wilde verheffen.

De welvaart der stad nam onder Yoesoef's bestuur aanmerkelijk toe, zoodat de roep van Goa's rijkdom zich wijd en zijd verbreidde.

Het was niet de eerste maal, dat Timoja bij Albuquerque er op aandrong iets tegen Goa te ondernemen. Maar hoezeer Albuquerque daar wel ooren naar had, moest hij daarvan afzien, wijl de bevelhebber der Portugeesche troepen, die blijkbaar een onafhankelijke positie bekleedde, zich op een bevel des Konings beriep, om een aanslag tegen Calicoet te beproeven, welke evenwel mislukte.

Toen nu echter Timoja het bericht van Yoesoef's overlijden bracht en zijn verdere mededeelingen het oogenblik voor een aanslag tegen Goa gunstig deden voorkomen, besloot Albuquerque van deze gelegenheid partij te trekken.

Den 1en Maart 1510 voor Goa gekomen, viel deze stad, zonder dat hem zulks eenig offer koste, in handen. Wel bleek sultan Yoesoef niet te zijn overleden, doch slechts afwezig te zijn, maar de gouverneur, aan wien hij het gezag had toevertrouwd, was niet alleen een bigot man, die de Hindoe-bevolking nog meer dan te voren tegen het bestuur der Mohamedaansche overheerschers in het harnas joeg, maar ook een zwakkeling, die het garnizoen niet in bedwang wist te houden, zoodat ook het Mohamedaansche deel der bevolking, de knevelarijen der troepen moede, van het bestuur werd vervreemd.

Dan kwam er nog bij, dat een djogi, een Hindoe-ascet, juist had voorspeld, dat der stad de overgang in handen van een vreemd uit verre landen gekomen volk boven het hoofd hing. Als ware Oostersche fatalisten, lieten de bewoners van Goa zich door deze voorspelling geheel ontmoedigen.

Toen Albuquerque dan ook voor Goa het anker had laten vallen, werden hem den 3en Maart door een debutatie van acht notabelen knielend de sleutels der stad overhandigd, zoodat hij zonder één schot te hebben gelost met de hem vergezellende edellieden, aanvoeders en priesters zijne intrede in de stad kon doen.

Onmiddellijk werden proclamaties door hem uitgevaardigd, waarbij den soldaten voor oogen werd gehouden, de bevolking op geenerlei wijze kwalijk te bejegenen en gelijk recht voor allen, benevens volledige zekerheid van lijf en goed werd gewaarborgd.

Hij nam verder verschillende maatregelen tot versterking der plaats en deed ook een aanvang maken met den bouw eener citadel, toen het bericht kwam, dat sultan Yoesoef in aantocht was tot herovering van Goa.

Albuquerque, die de stad nog niet in voldoende staat van tegenweer had kunnen brengen, zag zich, toen sultan Yoesoef het beleg sloeg voor Goa, alras genoodzaakt met zijne troepen heil te zoeken op de vloot.

De ingevallen moesson belette hem evenwel zee te kiezen, en zoo moest hij drie maanden lang in de haven blijven liggen, zonder eenige gemeenschap met den wal, tengevolge waarvan op de vloot hongersnood begon te heerschen. Eindelijk, omstreeks het midden van de maand Augustus, begon de moesson te luwen en kon hij de ankers doen lichten.

Hij was er echter de man niet naar, om zich door eene eerste teleurstelling uit het veld te doen slaan en van de uitvoering zijner plannen af te zien, teneer niet, nadat welke versterking uit Portugal in Indië was aangekomen.

Toen Timoja hem het bericht bracht, dat sultan Yoesoef, onmiddellijk na het vertrek der Portugeesche vloot, met zijn hoofdmacht naar het binnenland was vertrokken, en dat de bevolking van Goa daarna tegen het bestuur was opgestaan, aarzde Albuquerque dan ook geen oogenblik.

Dra zette hij van Honore, alwaar hem dit bericht gewerd, koers naar Goa, waar hij in het begin van de maand November aankwam met 28 schepen en 1700 soldaten, benevens een groot aantal inlandsche troepen onder Timoja.

Het garnizoen van Goa telde 4000 Turksche en Perzische soldaten en bood op den 25en November, St. Catharina-dag, die door Albuquerque voor den aanval was bestemd, moedigen tegenstand, doch vruchteloos. De Portugeezen dreven de sultans-troepen voor zich uit, deze zware verliezen toebrengend, terwijl zij zelve slechts 40 man verloren.

De vermeestering van Goa kostte niet alleen aan 2000 man der sultans-troepen het leven, maar ook aan vele Mohamedaansche bewoners der stad, die uit hoofde van de hulp aan sultan Yoesoef verleend bij het uitdrijven der Portugeezen in de maand Mei tevoren, vreesden voor weerwraak en in massa uitweken. Op hunne vlucht verdronken echter 3000 hunner bij 'n poging om de Mandori over te steken.

Albuquerque toonde zich thans geen grootmoedig overwinnaar. Integendeel, hij gaf niet alleen in zijne vervolgenheid op het Mohamedaansche deel der bevolking last om dezen, mannen, vrouwen, kinderen, allen zonder onderscheid te vermoorden, maar gaf ook de geheele stad drie dagen lang aan plundering door zijne troepen ten prijs.

De heilige Catharina echter, die volgens zijne begrippen, het geluk der Portugeesche wapenen had begunstigd, werd door hem niet vergeten en haar ter eere liet hij eene kerk bouwen, die nu nog in Goa staat ten teeken van zijne dankbaarheid en vroomheid.

Weinige dagen na den val van Goa kwam sultan Yoesoef te Bidjapoer te overlijden. Hij werd opgevolgd door een minderjarigen zwakkeling, die zich bedreigd zag door een opstand van de bestuurders der provinciën van zijn gebied. Men dacht er dus te Bidjapoer niet alleen aan om te trachten de Portugeezen uit Goa te verdrijven, maar bevestigde dezen zelfs in hun nieuw bezit op voorwaarde, dat ze zich hiermede tevreden zouden stellen en geen verdere veroveringen in het omliggend gebied zouden beproeven.

De vermeestering van Goa maakte diepen indruk op de inlandsche vorsten in het westelijk deel van Voor-Indië, die gezantschappen zonden, welke in opdracht hadden bondgenootschap te sluiten met de vreemde mogendheid.

Albuquerque vaardigde, nadat zijn woede was bekoeld, verstandige bepalingen uit voor de nieuwe vestiging; de belastingen werden herzien en verlaagd, een gemeenteraad, de eerste in Indië, werd ingesteld en nog andere maatregelen, waardoor hij de bevolking voor den nieuwen heerscher zou kunnen winnen, werden door hem getroffen. Hij stond der Hindoes ook vrijheid van godsdienst toe, welke hun onder hunne vroegere heerschers was ontzegd.

Goa is sedert steeds in handen der Portugeezen gebleven en nam, nog eene eeuw na Albuquerque's bewind, steeds in welvaart toe, om echter later door de fouten der bestuurders weder in aanzien achteruit te gaan.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Rubbertentoonstelling te Londen.

In Teymannia (afl. 10) is een circulaire afgedrukt, uitgaande van de Ned.-Indische commissie, met betrekking op de van 24 Juni—11 Juli 1911 te Londen te houden Internationale Rubbertentoonstelling. We lezen daarin, dat op eene, den 6en Sept. j.l. te Djokjakarta onder leiding van den Directeur van Landbouw gehouden, vergadering is besloten, zoowel van gouvernements- als van particuliere zijde aan die tentoonstelling deel te nemen. Die deelname zal van collectieven en van individueelen aard zijn, collectief in dien zin, dat eene inzending wordt bijeengebracht, welke een beeld geeft van hetgeen op de rubbercultuur in Indië betrekking heeft. Naast die collectieve inzending zal dan nog plaats zijn voor individueele inzendingen, waarin dus elke cultuur- of industriële onderneming kan tentoonstellen. De kosten dezer inzendingen komen ten laste der inzenders en zullen f 250.— per vierk. Meter plaatsruimte bedragen, met een minimum van 1/4 vierk. M.

Het ligt in de bedoeling, van al hetgeen naar Londen gezonden zal worden, van 21—28 Maart 1911 te Batavia in het gebouw van de Vereeniging voor Nijverheid en Landbouw eene voor-tentoonstelling te houden.

Hetzelfde Nr. van Teysmania bevat nog de volgende artikelen:

Enkele waarnemingen over eenige in 's lands Plantentuin te Buitenzorg bloeiende bamboesoorten (met platen), door dr. S. H. Koorders. — Enkele waarnemingen omtrent den bloeitijd van eenige op Java in het wilde groeiende of aldaar vaak aangeplante bamboesoorten, door dr. S. H. Koorders. — Een-voudige en goedkoop bereidingswijze van Ficus en Castilloa-latex, zooals die te Gogo Niti wordt toegepast, door J. W. van Teyn. — Over de vergiftigheid van de bangkoewang-plant (Pachyrrhizus augulatus Rich.), door dr. W. G. Boorsma. — Over den grond van Java (8e vervolg), door dr. E. C. Jul. Mohr. — Toeri (Sesbania grandiflora Pers), door dr. W. G. Boorsma. — Bulletin van het Koloniaal

Museum over de samenstelling van Indische voedingsmiddelen. — Gedroogde Surinaamsche bananen als voedingsmiddel. — Bananenmeel.

Bali en Lombok.

Het derde gedeelte van Nieuwenkamp's werk is thans verschenen. De volledige titel van het boek luidt:

W. O. J. Nieuwenkamp: Bali en Lombok, zijnde een verzameling geïllustreerde reisherinneringen en studies omtrent land en volk, kunst en kunstnijverheid. Uitgegeven aan boord van „De Zwerver” 1906—1910.

Na hetgeen we in het vorig Overzicht opmerkten naar aanleiding der beknopte en goedkoopere uitgave van dit standaardwerk, meenen we thans met eene eenvoudige aankondiging te kunnen volstaan.

Een nieuw werk over Indië.

Nederlandsch-Indische menschen en dingen, door Maurits Wagenvoort (Amsterdam, H. J. W. Becht).

„Alles is gezegd en herzegd, zelfs over de Alfoeren over de Dajaks. Wie zal op zich nemen de Javanen te beschrijven na prof. Veth? Of de Menangkabauers na mr. Willink, of de Atjehers na prof. Snouck Hurgronje? Na twee jaren in den Ned.-Ind. archipel te hebben omgezworven en opmerkzaam en bedachtzaam het doen der inlanders te hebben gadeslaggen, heeft hij te Sabang het onschatbare eilandrijk, dat het voorrecht bezit onder Nederlandsche vlag zijne palmen te verheffen, en dat de Ned. vlag het voorrecht bezit te beschaduwten, verlaten, zeggende: „alles wat ik er van weet is, dat ik er niets van weet.”

„Goede man, waartoe dan uw geschrijf”. „Goede vriend, omdat ik het niet laten kan, en omdat ik de eerezucht heb over den arbeid van het Nederlandsche volk voor en met de inlanders van den archipel twee of drie opmerkingen te maken, welke, zoo niet nieuw, verdienen herzegd en honderdmaal herzegd te worden.”

Aldus de heer Wagenvoort over zichzelf. Letterkundige en journalist, is hij sedert een aantal jaren wereldreiziger. Op het laatst is hij in onze Oost gekomen en heeft daar een paar jaar vertoefd. Naar gewoonte, heeft hij zijn onmiddellijke indrukken in dagbladen medegedeeld; zijn meer bezonken ervaringen en opvattingen geeft hij in dit boek van 240 pagina's. (N. R. Ct.)

Nog een werk over Indië.

Van wetenschappelijke beteekenis is het dezer dagen verschenen: Geïllustreerd handboek van Insulinde, zijnde een synthetische catalogus van den oeconomischen staat van den Nederlandsch-Indischen Archipel, naar de gegevens van de Regeeringsbureaux en bevoegde deskundigen op ieder gebied, bewerkt door D. van Hinloopen Labberton, gedelegeerd lid der Ned.-Indische Commissie voor de Wereldtentoonstelling te Brussel in 1910 (Amsterdam, Uitgevers-Maatschappij „Vivat”).

Blijkens een alphabetische Lijst van medewerkers, hebben niet minder dan 69 personen de stof geleverd, om dit boek samen te stellen; daaronder komen tal van schrijvers voor, wier naam met eere in de wetenschappelijke wereld wordt genoemd. Het is den heer Labberton gelukt al deze bijdragen tot een geheel te verwerken, hetwelk zich aangenaam laat lezen, doch zonder dat het wetenschappelijk karakter verloren is gegaan. Te dezen opzichte teekent de bewerker aan: „Het voorhanden materiaal, dat vaak uit geheele monographiën, in stede van paragraphen bestond, behoefde uit den aard der zaak condenseering, omwerking en aanvulling, soms in zulke mate, dat de inzenders er hunne bijdragen niet in zullen herkennen.” Of dit systeem aanbeveling verdient willen we in het midden laten, doch in ieder geval heeft het keurig uitgevoerde, rijk geïllustreerde boek, recht op den naam van „standaardwerk” over onze Oost. Ontegenzeggelijk geeft het een duidelijk beeld van den oconomischen staat van Insulinde, en van de beteekenis van Nederland's kolonisatie van die eilandengroep.

Om die reden is het wel jammer, dat het werk niet eerder het licht zag; immers in het Voorwoord spreekt de Ned.-Indische Commissie voor de Brusselsche wereldtentoonstelling de hoop uit, „dat het voor de velen, die de tentoonstelling zullen bezekken..... nuttig en van voordeel zal zijn.” Doch al mochten de bezoekers dier tentoonstelling van het boek niet hebben kunnen profiteren, het heeft blijvende waarde en dat is de hoofdzak.

Nieuw-Guinea.

Nova Guinea. Uitkomsten der Nederlandsche Nieuw-Guinea-expeditie in 1903, onder leiding van dr. A. Wichmann. Vol. II. 1re partie: Entdeckungs-geschiede von Neu-Guinea (1828 bis 1885), von dr. A. Wichmann. Mit 57 Karten im Text. (Leiden, E. J. Brill.)

Dit werk is een vervolg op deel I (1909) dezer studie, welk deel de oudste berichten over Nieuw-Guinea behandelde tot het jaar 1828. De groote hoeveelheid stof is oorzaak, dat dit IIe deel slechts loopt tot 1885; het 2e gedeelte ervan stelt de bewerker in uitzicht en zal de periode 1886—1902 behandelen.

Een overzicht te geven van dit van groote belezenheid getuigende werk, laat de plaatsruimte niet toe, doch even wordt hier stilgestaan bij dr. A. B.

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP
Maatschappij tot Exploitatie van Onroerende Goederen
„MOOI NEDERLAND”,
gevestigd te 's-Gravenhage, Koningin Emmakade 107,
exploiteert uitsluitend fraai en gezond gelegen terreinen in Nederland, o.a. het Villa-Park „Berg en Dal” (Sterrenberg en Keteldal). Gemeente UBBERGEN.
Gelegen aan de beide groote wegen Nijmegen—Kleef, 80 Meter boven 't water, zuivere zandbodem, fraai en afwisselend houtgewas, schoone vergezichten, geregelde tramverbindingen, ruime en gemakkelijke verkeerswegen. *Ontworpen Electriche Bergtram door het geheele terrein.*
Terreinen van alle afmetingen te bevragen aan het Kantoor der Vennootschap en bij den Heer A. CREMERS te Berg en Dal (bij Nijmegen).

OPRUIMING.
J. JANSEN,
KEPPLERSTRAAT 115,
bij de Regentesselaan.
Telefoon No. 2723.

- Karpetten.
- Linoleums.
- Tafelkleeden.
- Linnen loopers.
- Matten.
- Zeilen.
- Vitrages.
- Wollen loopers.
- Divandekken.

2e hands MEUBELEN.
Magazijn geopend 's m. 8—'s av. 10 uur.
In- en Verkoop
van geheele en gedeelten van **INBOEDEL'S.**
Behangerij, Stoffeerdery en Beddenmakerij.

N.V. Electriche Drukkerij
„Luctor et Emergo”
Telefoon Intercomm. 4424
's-GRAVENHAGE
Amalia van Solmsstraat 2-4

W. POPPINK, :: :: TELEFOON No. 4485.
Prins Hendrikstraat 141-143.
Geheel gepantserde Hutkoffers. Voor het bagageruim, 100 cM. lang, 50 cM. breed, 50 cM. hoog, m. bak f 12.50. Voor de hut 100 cM. lang, 50 cM. breed, 36 cM. hoog, m. bak f 11.50. Voor de hutten der nieuwe booten 100 cM. lang, 50 cM. breed, 40 cM. hoog, m. bak f 12.—

Meyer's reis naar Nieuw-Guinea in het jaar 1873, die Prof. W. aan felle critiek onderwerpt (blz. 167 tot 178).

Dr. Meyer beweert n.l., dat hij destijds de landengte, die men Nieuw-Guinea op zijn smalst genoemd heeft, en die van Windesi aan de Geelvinkbaai zich westwaarts uitstrekt naar de Maccluer-golf, overgetrokken heeft. En dat niet alleen, hij gaf van deze reis een beschrijving met allerlei bijzonderheden omtrent land en volk. Prof. Wichmann wederlegt uitvoerig dit beweren, en brengt materialen bijeen om aan te toonen, dat Meyer den tocht nooit gedaan en zijn reisverhaal verzonnen heeft; in Petermann's Mitteilungen van 1904 had Prof. W. reeds in het kort uiteengezet waarom het verhaal van Meyer geen vertrouwen verdiende.

Indien de reis van Meyer uitgeschakeld moet worden, dan is Moolenburgh in 1902 de eerste Europeaan geweest, die de landstrook tusschen beide baaien van het eene naar het andere bereisd heeft.

Gouverneur-Generaal Alting.

In de Groninger Volksalmanak voor 1911 (uitgave Erven B. v. d. Kamp) geeft Prof. Mr. J. E. Heeres een levensbeschrijving van Mr. Willem Arnold Alting, een Groningsche, gouverneur-generaal van Nederlandsch-Indië (1780—1797). Het uitvoerige artikel werpt geen gunstig licht op de daden van den man, die het bewind voerde in een tijd toen de O.-I. Comp. meer en meer achteruitging „door aanvallen van buiten en rotte toestanden van binnen”. Over 't geheel genomen — zegt prof. H. —, biedt Alting's bestuur een treurig tafereel aan. Vooral de schromelijke misbruiken, welke onder het ambtenaarspersoneel in zwang waren, brengen donkere kleuren op het doek. Familieregeering en familie-intrigues, tirannie, zedeloosheid in de ruimere beteekenis van het woord, er kan van de jaren 1780—1797 in de geschiedenis van ons Oost-Indië weinig goeds worden gezegd. Voeg daarbij den treurigen financieelen toestand, de slagen welke de Compagnie herhaaldelijk van buiten af te lijden had, en men zal zich moeilijker 'een kritieker tijd kunnen denken voor 't eens zoo bloeiende en machtige handelslichaam!”

Tijdschrift van het Binnenl. Bestuur.

Inhoud van Afl. 2 en 3 van dl. 39. Reglementeering van zachten dwang, door J. W. Meyer Ranneft. — De toestand der Inlandsche ambtenaren, door R. M. — Prinseneiland, door H. Th. Kal. — Baboe'lkawaid Almoestachaza billah; tertjap ditjetakan keradjaan Siak Seri Inderapoera 1901. — Het schier-eiland Djoengkoelon. — Resultaten over het afge-loopen vischseizoen 1909—1910, door controleur Ten Brink. — Bonorowo, door Tjokrawibono. — Het nut eener controle-vereeniging voor melkvee op Java. Indien de plaatsruimte zulks toelaat, wordt in een volgend overzicht op sommige dezer artikelen door ons teruggekomen.

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.

Afl. 3 van Deel III bevat o.m. de volgende bijdragen: Het boschbouwonderzoek, door A. J. van Schermbek (I. Inleiding). — Rechtstoestand van de djatibosschen in de residentie Soerakarta, door W. H. Fock. — Welke voordeelen geniet de Inlandsche bevolking op Java door een geregeld boschbeheer? door H. ten Oever. — Boschbeheer in de Buitenbe-zittingen, door H. J. Kerbert. — Eenige beschouwingen over het tusschenplanten van Kemlandingen, door W. J. Knoop. — Eenige cijfers betreffende de djatibosschen, door F. W. S. — De kunstmatige caoutchouc is gevonden! door J. S. v. B. — Adres aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Indisch Militair Tijdschrift. No. II.

Inhoud: Het gebruik der artillerie naar Fransche inzichten, door J. C. G. Kraft (vervolg). — De bewapening der Infanterie, door A. J. Gooszen (vervolg). — Manoeuvre-indrukken, door H. v. Hasselt (vervolg). Het vraagstuk der schietopleiding, door W. Baljet. — Tricot-beenbandages voor troepenpaarden, door J. van Slooten. — Het inschieten van geweren door bokschutters, door P. Siebelhoff. — Naar aanleiding van het artikel van H. A. v. M. (over schieten), door P. Siebelhoff. — Een eenvoudige controle op de dracht der vuurwapenen. — Van vreemde legers. — Uit de pers. — Enz.

Weekblad voor Indië.

Inhoud van No. 29 (voor zoover betrekking hebbend op Indië): Lain doeloel, lain sekarang (vervolg), door Felix. — De Batavia-Buitenzorg-Wedloop-Sociëteit (met afb.), door W. J. v. d. L. — Herinneringen van een oudgast (vervolg). — De paupers. Roman uit de Indo-Europeesche samenleving (vervolg), door Victor Ido.

De Indische Mercur.

No. 49 bevat o. m. de volgende opstellen: Koloniaal Museum te Haarlem. Lezing gehouden door Mr. A. H. Lorentz over de Nieuw-Guinea-expeditie in 1909—1910. — Compagnie du Kasai, door Dr. A. H. Berkhout. — Bericht omtrent de Gouvernements kina-onderneming over het 3e kwart. 1909. — De octrooiwet. — Rubbercultuur in de gefedereerde Maleische staten gedurende het jaar 1909. — Kultuurberichten (De suikercampagne 1910 op Java. — Suiker-productie op Celebes. — De copra-handel. — Tentoonstelling van koloniale producten. — Enz.) — Kleine mededeelingen (Productiehandel te Batavia. — Curaçaosche begroting 1911. Enz.) — Fi-

nancieele berichten en verslagen. — Nieuwe Maatschappijen.

Ten slotte zij de aandacht gevestigd op een tweetal periodieke nuttige uitgaven, n.l.:

Het Verslag der 24e Algemeene Zendingconferentie, gehouden te Amsterdam, 27 en 28 October 1910 (waarin o. m. een bijdrage van den heer H. Colijn, getiteld: De Inlandsche Christenen en de jongste poging tot rechtshervorming in Indië); en

Het Nederlandsch Zendingjaarboekje voor het jaar 1911, waarin men beknopt en duidelijk alles vinden kan wat het Prot. Zendingwerk in N.-Indië betreft.

Eindelijk bevat het jongste nummer van „Eigen Haard” het vervolg van generaal Wüppermann's geillustreerd artikel over „Nederland voor honderd jaren”, waarin de schrijver de gebeurtenissen in Oost-Indië gedurende het jaar 1810 behandelt; terwijl prof. H. Burger in het Nederlandsch Tijdschrift voor Geneeskunde een pleidooi houdt voor een inrichting voor tropische geneeskunde in Nederland.

INGEZONDEN.

Mijnheer de Redacteur!

In uw nummer van 8 Dec. jl. las ik een ingezonden stuk van den heer H. O. H. v. Bennekom, dat naar mijn bescheiden meening de waarheid eenigszins verminkt.

In de eerste plaats kan het verwondering wekken, dat Indië nog zoo middeneeuwsch bestuurd wordt. Hoe barbaars zal het er dan in de koloniën van andere landen wel naar toe gaan, waar men Nederland aanduidt als een voorbeeld eener koloniale mogendheid? Doch daarop wenschte ik niet in de eerste plaats de aandacht te vestigen. De geachte inzender is blijkbaar in Indië geweest en kan daarover derhalve van meer nabij oordeelen.

Maar al zeer weinig aannemelijk is, dat de geachte inzender meent, dat de Islam voor den cultus van Indië geen beletsel is. De Islam is integendeel onze grootste vijand. De Moslem propageert de leer van het zwaard. Wanneer slechts een voldoende aantal Indiërs den Islam beleden zullen hebben, zal dat zwaard getrokken worden en het „Azië voor de Aziaten” gehoord worden. Door het Christendom daartegen zal ook vanzelf het Indische volk voor Nederland voelen. Want het is niet te miskennen, dat het gechristianiseerde deel van Indië het meest welvarende is en 't meest aanhankelijke. Het „waas van fabelen” en „het wonderbaarlijks” is voor de cultuur nog niet gebleken een beletsel te zijn. En wanneer volgens den geachten inzender de leer van Jezus een liefdeleer is, dan zou ik afgedacht van iedere religieuze overtuiging zeggen: laat ons, als het net gelijk is voor het volk, dan de leer der liefde invoeren voor die van het zwaard. Ofschoon ook de geachte inzender de leer van Jezus „prefereert”, zooals hij het noemt, laat hij daar echter maar zeer weinig van blijken, en niettegenstaande zijn 86 jaren is hij niet zoover in de leer doorgedrongen die hij „prefereert”, dat hij eenig verschil kan constateeren tusschen den Islam en den Christus.

U, Mijnheer de Redacteur, vriendelijken dank voor de plaatsruimte, uw dw. dn.,
Arnhem. Fr. TOLLENAAR.

Leestafel HEULSTRAAT 17.

Credietgids voor Nederland.

13e Jaarverslag van de Vereeniging tot bevordering van Christelijk leven, gevestigd te Magelang. Een adat-wetboekje voor heel Indië, door Mr. C. van Vollenhoven.

Koloniaal Staatskundige vlugschriften, door M. v. Geuns.

Eenige opmerkingen naar aanleiding van de voorstellen tot reorganisatie van den civiel geneeskundigen dienst in Nederl. Oost-Indië, door H. J. A. Apituley, R. Tumbelaka, H. F. Lumentut, Radjiman, R. M. Brenthel, Moh. Salih, Ph. Laoh en dr. Abdul Rivai.

In memoriam Melchior Treub, Vet blanco kaarten tot deelname aan de voorgenomen Treub-hulde.

Spoor- en Tramwegen op Java, met kaarten.

Wileko nieuws, maandblad gewijd aan industrie, cultuur, mijnwezen en techniek.

Vragen en mededeelingen op het gebied der Geschiedenis, Taal- en Letterkunde.

Negen-en-veertigste algemeen jaarlijksch verslag van de hoofdcommissie der Jongens-weezen-inrichting te Soerabaja.

1e aflevering van Neêrlandsch-Indië, land en volk, met een voorwoord van J. B. van Hentsz.

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

Leestafel Laan van Meerdervoort 195.

De Javabode t/m. 18 November 1910;

De Sumatrapost t/m. 19 idem;

Het Bat. Nieuwsblad t/m. 16 idem;

De Locomotief, idem;

De Sumatrabode t/m 17 idem;

Tjahaja Sumatra, idem;

Ned.-Ind. Effectenblad no. 44;

De Ind. Mercur no. 50;

De Banier no. 46;

Het Weekblad voor Indië no. 30;

Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw no. 196;

Kort verslag Tweede Kamer der S.-G.;

Het Soer. Handelsblad t/m 15 November 1910.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

Vervolg opgave van de ontvangen gelden ten behoeve van de studie van een verdienstelijk jongeling.

Vroeger ontvangen	f 447
Van 3 Indische dames te Parijs	f 10
M. Bl. te N.	f 5

Totaal . . . f 462

E. VAN ASSEN, Secretaris.

Voor de Nederl. Afdeling der Ind. Mij. van Nijverheid en Landbouw zal de heer J. E. JASPER op Vrijdag 13 Januari 1911, een voordracht met lichtbeelden houden over: De In-Weefkunst in Ned.-Indië.

Officiële Berichten.

Uit de Javasche Courant van 11 November 1910. No. 90.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den ass.-resident A. Mulder.

Ontslagen: op verzoek eervol de 1e klerk ter Alg.-Secretarie J. F. Groenewald.

Benoemd: tot assistent bij het Dep. van Landbouw Dr. A. A. L. Rutgers; tot ambtenaar voor de beoefening der Indische talen Dr. D. A. Rinke; tot raadsheer in het Hooggerechtshof van Nederl.-Indië Mr. W. Boekhoudt.

Ontslagen: op verzoek eervol de waarn. kapitein der Chinezen te Padang Gho Tjong.

Benoemd: tot hulponderwijzeres mej. W. F. J. Klat; tot onderwijzer te Tandjong Pinang J. A. Schenkel; tot hulponderwijzeres te Medan mej. M. van der Koff.

Overgeplaatst: naar Telakbetong de onderwijzer W. F. Kekker; naar Padangpandjang L. P. C. de Laive; naar Pontianak de id. P. Beukema.

Tijdelijk werkzaam gesteld: als hulponderwijzeres te Batavia mej. Th. Ch. van Ginkel.

Uit de Javasche Courant van 15 November 1910. No. 91.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den onderwijzer W. Karbaat.

Belast: met de waarneming der betrekking van conservator bij het Dep. van Landbouw de gepens.-kapitein C. R. W. K. van Alderweert van Rosenburgh; van zouthoofddepôt-pakhuismeester Th. C. v. Hemert.

Tijdelijk belast: met de waarneming der betrekking van hoofdcommissie bij het Dep. van Binnenl. Bestuur de controleur J. R. F. Verschoor van Nisse.

Benoemd: tot assistent-resident van Bonthain E. F. L. J. H. van Eelders; van Koetei L. Knappert; van Tanah Datar K. Lorch; van Asahan R. L. A. Hellwig; van Agam J. A. Eindhoven; tot ass.-secretaris van Madoera J. L. Kal; tot controleur K. H. van Prehn, K. C. van Haastert en E. Gobée; tot predikant te Kediri G. Nuis; tot voorzitter van den landraad te Salatiga Mr. J. Deenik; te Soekaboemi Mr. F. H. Poser; tot ambtenaar voor Chineesche zaken te Pontianak E. F. Thyssen; tot architect W. H. Guldenaar; tot waarn. id. J. H. Termeulen.

Ontslagen: op verzoek eervol de regent van Manimpahoi (Celebes) Makoempala Daeng Pa Esong.

Geplaatst: in de residentie Bantam de controleur A. van der Lee; in Madoera H. A. Elias.

Militair Departement.

Geplaatst: bij het 10e bat. de 2e luit. W. V. v. d. Hart; bij het 2de de idem J. P. Lancel.

Overgeplaatst: naar Kota-Radja de 2e luit. A. P. de Vajnes van Brakell Buys; bij het 20e bat. de 1e luit. F. H. Gude; naar Paloe de 2e luit. J. A. Valken; naar Makassar de 1e luit. A. R. N. Veenstra; bij het 19de de 1e luit. W. A. Penard; bij het 1e depot-bat. de 1e luit. F. P. A. van Gheel Gilde-meester; naar Sintang de magazijnmeester M. H. v. Noort.

Ingetrokken: de overplaatsing van den 2en luit. W. van Kregten.

Ingedeeld: te Salatiga de 2e luit. der cavalerie C. F. A. de Bruyn.

Verleend: een jaar verlof aan den onderluitenant J. H. de Rooze.

ERRATA.

In het voorlaatste weekblad is bij de aankondiging van het werke van den heer Djama loed in „Boeah Pikiran” een betreurenswaardige drukfout geslopen. Het adres van den uitgever, den heer Luyendijk te 's-Gravenhage, is n.l. niet Prinsegracht 72, doch Prinsestraat 72.

Ook in de concept-notulen der Hoofdbestuurvergadering waren verscheidene drukfouten, wijl deze door onvoorziene omstandigheden te laat ter drukkerij kwamen om behoorlijk gecorrigeerd te worden.

En eindelijk was ook de naam van het nieuwe lid den heer H. Fievez de Malines v. Ginkel foutief gespeld, hetgeen wij, onder aanbieding onzer verontschuldiging, hierbij herstellen.

Red.-Com.